

- ; 1989, *El euskera en Navarra* (1965-1967). Eusko Ikaskuntza (Hizkuntza eta Literatura, 8. zb.), Donostia.
- ETXEBERRI ETA BESTEAK; 1992, "Armonia bokalikoa: Markina", in *Enseiucarrean* 8, 55-93.
- EUSKALTZANDIA; 1991, *Nazioarteko dialektologia biltzarra agiriak*, Iker 7, Bilbo.
- FRANCIS, W.; 1883, *Dialectology, An Introduction*, Longman Group UK Limited. New York 1983.
- HOLMER, N.; 1964, *El idioma vasco hablado*, ASJU-ren gehigarriak 5, Donostia, Gipuzkoako Diputazioa.
- HUALDE, J.I.; 1992, "Sincronía y diacronía de las vocales geminadas en vasco", in *Memoriae L. Mitxelena*, Pars Prior, 615-624.
- HUDSON, R.A.; 1981, *La sociolingüística*, Ed. Anagrama, Barcelona.
- IBARRA, O.; 1992, "Ultzameraz idatzitako bi dotrinaren edizioa eta azterketa", *ASJU* XXVI-3, 915-977.
- INZA, D.; 1957, "Larraun eta bere euskalkia", *Euskera* II, 91-105.
- IRIGOYEN, A.; 1987, *De re philologica linguae vasconicae II*, Deustuko Unibertsitatea, Bilbo.
- IZAGIRRE, E.; 1966, "Ultzamako euskeraren gai batzuk", *BAP* XXII, 403-467.
- ; 1967, "Altsatsuko euskeraren gai batzuk", *ASJU* -I, 45-97.
- JACEK FISIÁK (argit) 1988; *Historical Dialectology Regional and social*, Mouton de Gruyter, Berlin- New York- Amsterdam.
- LARRASQUET, J.; 1928, *Action de l'accent dans l'évolution des consonnes étudiée dans le basque souletin*, Paris, Vrin.
- LETAMENDIA, J.A. & SAGARZAZU, TX.; 1992, *Hondarribiko hizkera Roque Jazinto Salazarren Predikuan* (1778), *Iker* 7, 497- 533.
- MITXELENA, K.; 1972, "Old labourdin accentuation", *ASJU* VI, 110-120.
- ; 1976a, "Acentuación alto-navarra" *FLV* 23, 147-162 [berrarg] 1987-ean in *Palabras y textos*, Gasteiz, Euskal Herriko Unibertsitatea, 145-260.
- ; 1976b, "La fragmentación dialectal: conocimientos y conjeturas", *Revista Española de Lingüística* 6-2, julio-dicbre, Madrid: Gredos, 309-324.
- ; 1977 (1960), *Fonética histórico vasca*, FHV, San Sebastián: Publicaciones del Seminario "Julio de Urquijo" de la Excma. Diputación Provincial de Guipúzcoa, San Sebastián.
- PAGOLA, R.M.; 1992, *Euskal fonetika Nafarroan*, 2 ale, Nafarroako Gobernua.
- ROTAETXE, K.; 1987, *Estudio estructural del euskera de Ondárroa*. Durango, Ed. Leopoldo Zugaza.
- ; 1992, Hizkuntz sistema eta dialektologia, *Nazioarteko dialektologia biltzarra*, *Iker* 7, 53-68.
- SALABURU, P.; 1977, *Hizkuntz teoria eta Baztango euskalkia: Fonetika eta Fono-logia*, bi liburuki. Euskal Herriko Unibertsitatea, Bilbao.
- THOMAS, A, ed. 1988, *Methods in dialectology*, Multilingual Matters LTD, Clave-don, Philadelphia.
- TRUDGILL, P.; 1986, *Dialects in contact*, Language in society, Ed. Peter Trudgill, British Library Cataloguing in Publication Data.
- TXILLARDEGI; 1984, *Euskal azentuaz*, Elkar, Donostia.
- ZUAZO, K.; 1989, "Zubereraren sailkapenerako", *ASJU* XXIII-2, 609-650.

XVI. Mendeko lekuizen izabarrak

Juan Karlos Lopez-Mugartza

Nic echaquin esquribitan
ic bezala...¹

ARTOLA (1977), Erronkariko uskararen azken hatsak... «Erronkariko hizkuntzaren hil ez-kilek» azken danda jo zuten ore-nean, toponimia geratu zen bakarrik (*eino're!*) noizbait nagusi izan zen mintzaira bizi eta eder baten lekuko. Gutxi balitz, gaur egun hil zorian dauden euskalkien osasuna neurtu eta etorkizuna aztertze-ko baliagarri gerta lekiguke Erronkarieraren kasua: heriotzaren mugetaraino eramane zuen gaisotasunaren arrazoiak zein ote ziren? Nolakoak izan ziren galera hartan eragin zuten faktoreak? Gaur egun ahul dauden euskalki zartatuen kasuetan antzekorik gertatzen ahal da? Hizkuntza honen ehorzketa eguneko hil ez-kilek ikasbide-rik ekarriko al digute? Honek utzitako hatza baliagarria gerta be-kigu beste lekuetan gal ez dadin.

Honako lantxo hau, aurreko baten osagarritzat har daiteke²; hartan, Izabako abolengoan agertzen ziren toponimo eta lurjabe guztiak bildu nituen; honetan, berriz, XVI. mendekoak soilik jasoko ditut. Abolengo liburuko toponimoak Nafarroako Notari Protokoloen Artxibategian aurkitu ditudan horiekin alderatuko ditut eman diren aldaketak (edo egonkortasuna) egoki aztertu ahal izateko.

XVI. mendeko toponimo hauek Notari Protokoloen Artxibategian aurki daitezkeen zaharrenak dira. Mende honetakoak baino zaharragoak bilatu nahiez gero, Nafarroako Artxibategi Oro-korrera jo behar da: IDOATEk (1977) dioskun arabera, artxibategi

1. ARTOLA (1977) 105. orr. Antonia ANAUT, EZKERren alarguna. «Katalin Garde» etxekoa. 1974-75eko Eguberrian egin eta bidalitako krisma.

2. LOPEZ-MUGARTZA (1993).

honetan gordetzen diren zaharrenak IX. eta X. mendekoak ditugu eta ez dira oso ugariak. Nafarroako Artxibategi Orokorrean gordetzen den agiririk zaharrena³ 842. urtearen ingurukoa da (data zalantzan jartzen du ikerleak) eta urte hauetakoa da «kalesen» herrialdeari buruzko informazioa ematen digun lehena: Córdobako Jondone Eulogiok Wilesindo apezpikuari 848an idatzirik gutuna, hain zuzen. Burgi ondoko Burdaspal edo Urdaspal izeneko lekuan dagoen monastegia aipatzen du agiri zahar honek. Mende hauetako erreferentzia gehienak, ordea, ez dira zuzenak eta, oro har, inguruko herriei dagozkien. XI. mendeari dagokionez, UBIETO⁴ (1951) beste agiri interesgarri bat argitaratu zuen. Leireko Bezerroan idatzirik ituna da eta ondoko data darama: 1098, urtarrilak 5^a. IDOATEk ohartarazten digun bezala, agiri honen garrantzia Erronkari «bailara» bat dela espreski esatean datza, hemen aipatzen baita lehenbiziko aldiz «valle» hitza: «Illi autem omnes vicini Gardenses, audito iudicio et precepto regis atque voluntate bona ipsius, venerunt ante conspectu de senior Lope Lopeiz, principis de Rosta et de valle Roncalensi, et facerunt bonam concordiam cum supra nominato abbate Regimundo...».

Dena dela, agiririk erakargarriena eta, orobat, aipatuena 1375.ekoa da. Bertan hiru behien zerga eskatzen da lehenbiziko aldiz, eta urtero ordaintzeko zigorra ezartzen zaie, ohitura bihurtuz: «Lous de Baretous toujours an usat et acoustumat baillar tres baques de deus ans»⁵. IDOATEk argitaraturiko agiria Antsonen sinatu zen, Baretetze eta Erronkari ibarretako biztanleen arteko liskar honetan antsoarrak pakezko epaileak baitziren; bertan, mende bateko pakea sinatzen da: «... y nunca tornen jamas ha pelear ni fazerse danno en cuerpos ni en algos, et por thenor de la mesma sentencia presente, metemos et possamos paz perdurable para todos tiempos et tregoa para cient et hun annos, entre las dichas partes et singulares de aqueyllas. La quoa paz y tregoa mandamos dejus las dichas penas, por cada una de las dichas partes firmement et in perpetum, ser observada et goardada». Ezaguna den bezala, 1427an Izabak erreketak izugarri bat jasan zuen; ondorioz, jatorrizko agiria

3. Agiriak, Leireko monastegiari egindako uzkontza baten berri ematen digu. Emaizta honetan, abatetxeari Esa eta Benasa herriak ematen zaizkio -agiri hau askotan aipatua izan da: MORET (1766), CASTRO (1952)-.

4. Honako hau, Nafarroako eta Aragoeko Pedro I.a erregeak hala eskaturik, Raimundo, Leireko abade, eta Gardeko biztanleen artean sinaturiko ituna da; fraideek herriko dezimak kobratzeko eskubidea berreskuratzen zuten eta, trukean, herrikoek zenbait fabore lortzen zituzten elizaren erroretan.

5. LONNÉ-PEYRET (1989:143)

erre omen zen eta gaur egun dauzkagun ale urriak Baretetzeko notarien kopia berriak dira. IDOATEk dakarkiguna, adibidez, Izabako Udal Artxibategian gordetzen den kopia dugu.

Elizaren artxibategian gordetzen diren agiriak, halaber, ez dira gutxi baina toponimoak nekez aurkitzen ditugu, bertan, jakina, elizari buruzko aferak aurkituko dira, ezkonduen arteko katramilak eta bortxaketa bat baino gehiago, baina lekuizen gutxi. Artxibategi honetan dagoen ospetsuena eta interesgarriena XVI. mendekoa da, 1569 urtekoa, eta IDOATEk berak argitaratu du. Agiria Burgiko sorginei buruz aritzen da eta interesgarria da, oso, auziperatuek erdaraz ez zekitelarik, euskaraz erantzuten dutelako:

«Preguntado sobre la dicha tercera repregunta, dixo que se remite a lo que tiene dicho de suso, y que las palabras formales que les decia la dicha Maria Lucea esta que depone sobre el renegar, era: «renegad, chicas de Dios», en lengua vascongada de esta tierra: «Aurrac, arnega eçaquey jangueycoac eta andre dona Mariaz eta sayntu eta saynta guçuez eta andre dona Mariac eta santa Annac ez-tuey aurric». Que, a la letra, quieren dezir en Romance: «creaturas o chicas; renegad de Dios y de Nuestra Senora Santa Maria y de todos los santos y santas. Y Nuestra Senora y Santa Anna no tienen hijos»⁶.

Beraz, agiri-multzo sistematiko bat bilatu nahi badugu, Protokoloen artxibategira jo beharko dugu, nahitaez. Artxibategi horretan murgildu naiz eta XVI. mendeko karpeta guztiak poliki aztertuta ondoren hona dakarkizuet nekearen fruitua, gaur egungo toponimoekin alderatu ahal izateko. Lekuizen batzuk erabat galdu badira ere, gehienak, «Abolengo Liburuan» jasoak izan zirenez, gaur arte bizirik heldu zaizkigu (Erronkari ibarrean «Abolengo Liburu» hauek oso garrantzitsuak dira lurraren jabegoa nori dago-kion ezagutzeko; era berean, mugak finkatzeko unean haintzakotzat hartzen dira, legezko agiri baten indar osoa dutelarik). Erkaketa, beraz, bi iturri nagusi hauen artean egingo dugu: Batetik, Protokoloen Artxibategia: Hernando GEORGE mayor, Pedro GLARIA, Hernando GEORGE menor, Miguel PUNT (XVI. mendeko notariak); bestetik, Izabako Abolengo Liburua (1828. urtekoa).

1828ko Abolengoa beste liburu zaharrago batzuren kopia dugu. Hori dela eta, mendez mende eta kopiatzearen kopiatzeaz, liburu honek zenbait aldaketa jasan behar izan ditu gaur egungo alea

6 Nafarroako Elizako Artxibategia. Erdal Kotazioa [Proc. de 1569, fols. 85-87].

lortu arte. Honek, noski, arazo larriak ekar ditzake, akats batzuk jaso eta noizbait “izen ofizial” bilakatzea ez baita harritzekoa. Hau da, kopia berri bat egiten zenean eskribaua garaiko ahoskerak bere modura isladatzen saiatzen zen eta, horretarako, aurrekoen forma idatzia aldatu egiten zuen behin baino gehiagotan. Bestetan, toponimo baten idazkera ilun gertatzen zitzaizalarik bere modura irakurri edo “zuzentzen” zuen, jatorrizko aurkientzaren ordezkarako entzundako aldaerak idatziz edota, zuzenean, forma berriak asmatuz. Beraz, akasdun kopia datekeela jakinik ere, XVI. mendeko notarien eskutik datozkigun “toponimo garbiekin” erkatzeko agiri baliagarritzat jo dugu gaur egungo sinkroniaren isladak direlako, gaurko ebakiduraren eta denboretako aldakuntzen lekuko.

Notari Protokoloen Artxibategian aurkitutako toponimoak datatuak emango dira eta horien ondoan leku izenen diakronian emaniko aldaera ezberdinak (hasieran, zaharrena; segituan, aldaera ezberdinak; azkenik, 1828ko Abolengo Liburuko aldakia). Aldae-rak normalizatuak emanen ditut, forma estandarrean, eta, horrega-tik, ez dugu beti jatorrizko grafia kontutan hartuko; dena dela, ematen denean, gakotxen artean aurkeztuko ditugu. Beraz, toponi-mo guztiak gaurko grafiaz idatziak aurkeztuko dira, zenbait trans-kripzio erregela errespetatuz; hona, erabili ditudan grafia estanda-rizatuak eta horietaz baliatzeraz eraman nauten irizpideak:

*Jatorrizko
Grafia*

Transkripz.

«c»	Erdiko bokalekin elkartua agertzen denean: Aurreko zein atzeko bokalekin:	«z» «k»
«ç»	Gehienetan, bizkar albeolarea [s] bezala ebakia:	«z»
«ss»	Normalean afrikatu apikoalbeolarea [ç]:	«ts»
«y»	Hitz hasieran eta kontsonante baten aurrean: Hitz hasieran eta bokal baten aurrean (bereziki belarizazio bat sortzen denean): Hitz barnean, edozein lekumenetan:	«i» «ih» «i»
«ll»	Kontsonante baten aurrean eta aurrekaldeko Bokal itxia duten aldaerak dokumentatzen direnean: Bokalen artean:	«il» «ll»
«ñ»	Mantentzen dut, nahiz eta palataltzerik gabeko aldaerak dokumentatu; beharrezkoa baita toponimoaren bilakaera ezagutzeko:	«ñ»

«~» Bokal sudurkariak ditugunean, kontsonantea gehitzen dut: «n»

«v» Hitz hasieran eta kontsonante baten aurrean: «u»
Hitz hasieran eta bokal baten aurrean (bereziki aldaera ezpainbikoa dokumentatzen denean): «b»
Bokalen artean: «u»

«gu-» Kasu guztietan eredu orokorrari jarraitzen diot; hots, erdiko bokalekin tarteko «u» kentzen dut: «ge, gi»

«qu-» Eredutik orokorrari lotzen natzaio: «k»

«ch» Eredutik orokorra; nahiz eta honela «tz» [c] bizkar albeolarea dokumentatzeko modurik ez izan; dena dela, orduko notariak albeolarea eta sabaiaurrekoa, idaztean behintzat, berdindu egiten zituztela dirudi “Putzuko erreka” «Puchuco erreka» bihurtuz («tz»-dun kasu hauek banan banan aztertzea komeni da): «tx»

Bestalde, «s», «z», «x», «j» mantendu egin ditut, baliagarriak baitira hitzaren bilakera ezagutu eta ulertu ahal izateko. Azkenik, agiria leitzeko unean arazoak egon daitezke idazketa nahi genukeen bezain argia gertatu ez zaigulako, orduan zertzelada hau aitortu eta toponimoaren ondoan «irakurketa zaila» jarriko dut.

Aipatzen diren agiriaketa dagozkien laburdurak

(1563-1588.hg) = Hernando GEORGE mayor, Notariaren Protokoloak. 7., 8. eta 9. Karpetak. Iruñea: Nafarroako Artxibategi Nagusia. Notari Protokoloen artxibategia.

(1565-1581.pg) = *Pedro GLARIA Notariaren Protokoloak*.
10. *Karpeta*. Iruñea: Nafarroako Artxibategi Nagusia. Notari Pro-
tokoloen artxibategia.

(1585-1625.hgm) = *Hernando GEORGE menor, Notariaren Protokoloak. 11. eta 12. Karpetak. Iruñea: Nafarroako Artxibategi Nagusia. Notari Protokoloen artxibategia.*

(1590-93.mp) = Miguel PUNT Notariaren Protokoloak. 4. Karpeta. Iruñea: Nafarroako Artxibategi Nagusia. Notari Protokoloen artxibategia.

(Antso. 1568.) = Confirmación por el Rey Felipe II del privilegio concedido por su antecesor Jaime I en favor de la Val de Ansó sobre los puertos de Guarrinza, Aguatuerta, Estanés y Esper, Dado en Monzón 1568. Antsoko udaletxeko artxibategia. (Antso.1568)

(*Antso. 1596*) = *Copia de los actos de amojonamiento entre los Valles de Anso y Hecho. 1596, Zigamen, 1[15]. Antsoko udaletxeko artxibategia.*

(*Antso. 1648*) = *Capitulacion del Puerto de Pietraficha, 1648, legajo 223:153. Antsoko udaletxeko artxibategia.*

(*i.a.l. 000*) = *Izabako Abolengo Liburua. 1828. Izabako udal artxibategia.*

(*lím. 1856*) = *Tratado de límites entre España y Francia y convenios adicionales, 1856. XII.2. Izabako udal artxibategia.*

(*lj. 1946*) = *1946ko Lur Jabegoa. Izabako udal artxiboa.*

Toponimoak Kokatzeko (T.K.) 1:5000 katastroko mapen koordinadak emanen ditugu; horretarako oso gogoan hartuko dugu Nafarroako Gobernuak zerbitzu katastralak berriki argitaraturiko lana eta haiek erabilitako sailkatzeko modua: Zenbaki segida bat dagokion mapa izendatzeko, letra bat eta zenbaki bat maparen barruan leku zehatza adierazteko. Mapak erabili nahiez gero, aipaturiko lana, NAFARROAKO GOBERNUA (1994), kontsulta bedi.

XVI. Mende bukaerako izabako lekuizenak

ADAZE «Adaçe» (1568.hg) «Hadace» (1591.04.24.mp) «Adace» (ial.038) (ial.051) (ial.099) (ial.100) el Termino de (ial.054) la Solana de (ial.253) (T.K. 11757 E7)

ADAZIDOIA, ALDAZIDOIA, ARAZIDOIA <*Adaze idoia. «Adacidoya» (1563.10.05.hg) (1568.07.07.hg) (1591.10.20.mp) (1592.12.15.mp) (1593.04.07.mp) (ial.005) (ial.013) (ial.032) (ial.034) (ial.035) (ial.038) (ial.039) (ial.042) (ial.051) (ial.058) (ial.064) (ial.095) (ial.097) (ial.104) (ial.105) (ial.120) (ial.133) (ial.134) (ial.137) (ial.141) (ial.146b) la Solana de (ial.019) el Camino a (ial.072) (ial.083b) (ial.096) (ial.112) el Termino de (ial.083) (ial.141) la Senda para (ial.130) el Paco de (ial.108) «Adaçidoya» (1565.hg) (1567.hg) «Aldacidoya» (ial.005) (ial.019) (ial.027) «Aracidoya» (ial.126) el Regacho y Camino a (ial.006)⁷. (T.K. 11157 B7).

7. doi (-toi) atzizki anizdunaz ikus: AZKUE (1905) -doi (BN, L, R, S): Sagar-doi; MITXELENA (1961) 107-8. orr. (1973.3) 187; eta, halaber, SALABERRI (1991) 33-53. orr.

AGINZOLAZE⁸, AGINSOLAZE, AINSOLAZE, AINZOLAZE «Aguinçolaçe» (1563.09.18.hg) (1563.09.22.hg) (1564.12.20.hg) (1567.06.11.hg) «Aguinçolaçe» (1563.hg) «Aguinçolaçe» (1567.hg) «Aguinçolaçe» (1569.05.15.hg: «... y mas en el ter.no de aguinçolaçe/ ottra p. de tierra de quatro Jun.as y mas en el mismo ter.o Donde la cañada ottra p.a de quatro Juntas...») «Aguinçolace» (ial.027) (ial.031b) (ial.032) (ial.055) (ial.100) (ial.103) el Regacho de (ial.137) «Aguinsolace» (ial.321) «Ainsolace» (ial.201) (1946.407) «Ainzolace» la Solana de (ial.534) (T.K. 11768 D5)

AILPABERROA, ALLPABERROA, AIPABERROA, ALIPABERROA Alipaberroa (1569.10.03.hg: «... endrecera llamada allpaberroa...») Carta de bentta otorgada por Sancho lurro vezino de Uztarroz en favor de pettri equialt bezino dysaba) Aipaberoa (ial.124) Alipaberroa (ial.482) (T.K. 11787 A3)

ALGIALORRETA, ALGIALORRETA, ARGIALURRETA, ARGIALURRIETA, ARKIATURRIETA «Alguialorreta» (1579.hg) (1580.hg) (1586.hg) (1588.hg) (1600.hgm) (1605.hgm) «Algui allorreta» (1588.hg) «Algui alorreta» (1588.hg) «Alguia Lorrreta» (1571.hg) «Alguiallorreta» (1600.hgm) «Alguialoreta» (1600.hgm) «Arguialurreta» un Campo en (ial.094) la Endrecera de la Casa de (ial.099) Cavo de esta/la Villa (ial.094) (ial.099) (ial.119) «Arguialurrieta»⁹ (ial.236) «Arquiaturrieta»¹⁰ (274)

ARANEZKIOIA¹¹ «Arãezquyoya» (1565.pg).

ARANKUGATXA¹², ARAINKOUGATXA, ARANKOGATXA, ARAINKO UGATXA, ARAINKUGATXA, ARANKOUGATXA, ARAKUNGATXA¹³: «Arancugacha» (1566.10.11.hg: «... en arancugacha ay dos pieças... en el termino Dco belagoa y la otra en arancugacha...») «Arayncougacha»

8. Aginzolaze < *Agintze olatze

9. (-e > -ie): Ondoko erromantzeen modura.

10. Irakurketa akats bat dela medio sortu da berria, etimologia herritarrek bul-tzatua agian: (-iturrieta). -eta atzizkia arrunta da: Arriazibirieta, Arrimandrueta, Arrurdineta, Kakueta...

11. Azken elementua (-idoia)-ren aztarna izan liteke, «Adazidoia»-n gertatzen den bezala.

12. Arankugatxa < Arain -ko -ugatxa. ARTOLA (1977) Egútxa: Hibai. Mugatzen bada, Egutxá. Lehengo osagaian, palatalizazio bat nabaritzen da: /araÑ/. Adibide bezala, erdarazko «arañon» hitz palatalizatua sudurkari baten gainean eraikia dago: Cfr. MITXELENA (1961) 179 eta ond.; bestela, (*-ane > ain) baten gainean: < * Araneko ugatxa (?).

13. Kasu honetan, kontsonante sudurkariaren galera eta aurreko bokalearen sudurkaritzea gertatu da: /arã/. Kasu honetan, oinarrian, Aran hitza daukagu.

(1567.06.11.hg: «... y en el ter.no llamado *arayncougacha* otra pieça de tierra en senbradura de siete Juntas...») «Arancogacha» (1572.hg) (1609.hgm) «Arayncogacha» (1577.hg) «Arayncugacha» (1579.hg) (1580.hg) «Arancougacha» (ial.038) (ial.040) (ial.048) (ial.070) (ial.122) el Paco de (ial.030) la Partida de (ial.146b) el Portillo de¹⁴ (ial.005) el Rincon de (ial.021) (ial.022) (ial.068) (ial.095) (ial.103) el Termino de (ial.068) la Solana de (ial.103) un Bortal con su Borda y Hera en (ial.009) «Aracougacha» el Paco de (ial.222) «Aracungacha» Borda Aracungacha (1946.020) «Aranaugacha» (ial.202) «Araucougacha» (ial.213) ARANKUGATXABURUA «Arancugachaburua» (1621.hgm) (T.K. 11757 D4)

ARDIBIDEGANEA, ARDIBIDEGAINA, ARDIBIDEGAINENA: «Ardibideganea» (1563.07.15.hg) (1593.08.02.mp) «Ardibidegania» (1569.05.15.hg: «Primo en *ardibidegania* huna pieça de tierra blanca de cinco Juntas con su bordeta...») «Ardibidegaynea» (1614.hgm) la Cantera de (1604.hgm) «Ardiuidelaynea» (1615.hgm) «Ardibidegaynea» (ial.104) «Ardiuidelaynea» (ial.179) «Ardiuidelaynea» (ial.055) (ial.077) (ial.079) (ial.117) el Termino de (ial.001) (ial.104) «Ardibidegainena» (ial.412) (T.K. 11777 A5)

ARDIBIDESOROA, ARDIBIDE SOROA, ARDIBIDESOROA O ARTEKOMENDIA, AIBITISOROA: «Ardibidesoroa» (1566.10.10.hg: «... y otra pieça de □ Juntas en *ardibidesoroa*...») Contrato matrimonial dentre sancho gorrindo y margarita xauala su muger (1568.04.05.hg: Capitulas y condiciones sobre la Puente de osindundua) «Ardibide:soroa» la endrecera de (1592.10.01.mp: «Et despues delo Resctro es.to en la endrecera llamada *ardibide:soroa* termino de la billa deysaba primero dia del mes de octubre de mil y qui.tos nobentaydos...») «Ardibidesoroa» (ial.054) «Ardibidesoroa o Artecomendia» (ial.030) una Hera en el cavo alto (ial.030) «Aibitisoroa» (1946.459) (T.K. 11767 E6)

ARIAGASOROA, ARIGA SOROA: «Ariagasoroa» (1572.hg) (1605.hgm) «Ariga~soroa» (1580.hg)

ARMOTOA «Armotoa» (1569.05.15.hg: «... y mas en *armotoa* otra pieça de una Junta...») (ial.019) (ial.077) (ial.079) (ial.099) «Borda Armotoa» (1946.375) la Hoya o Barranquillo de (ial.149) (T.K. 11767 D4)

14. PORTILLO «el Portillo de Camalonga» (1856.033) (1856.034) «el Portillo de Belay» (1856.005) (1856.032) (1856.033) «el Portillo de Eraice» (1856.033) «el Portillo de Guimbeleta» (1856.032) (1856.033) «el Portillo de Insolo o de Lescun» (1856.035) «Portillo de arriba» una alturita llamada (1856.034) «Portillo de Pesca-mó» (1856.034) «Portillo de Urdaite» (1856.033).

ARRAKO ZOKOA, ARRAKOKO ZOKOA: «Arraco/çocoa» (1575.hg) «Arraco/co çocoa» (1576.hg) «Araco çocoa» (1622.hgm) (T.K. 11748 B6)

ARRAKO, RAKO «Arraco» la Benta llamada (1563.06.06.hg: «... la Benta llamada *Arraco*...») Carta de benta y gracia de donmiguel maynz) «Raco» la Benta de (1581.01.06.hg: «In dey nomine Amen. seamag.to a todos quantos esta pnte carta e Instrumento pu.co dedona.on cesion transporte Remi.on y Relinquimj.to de bienes beran et hoyran que enelaño del nascimj.to de nro señor y salba.or Iesuxpo demil quinj.os ochenta yuno. y seis dias delmes de henero, En *la benta de Raco* antemj eles.o y testigos Infras.os constituyda enpersona maria larrunpe viuda muger portgo de petri xabala defunto vezina dela billade ysaba, la qual dixo q. ... (una cassa) tenia y poseya porsuya propia en la dca billa de ysaba en el barrio llamad burgui berria») «Arraco» (ial.028) (ial.065) (ial.077) (ial.080) (ial.140) el Cerrado de (ial.001) (ial.067) (ial.070) el Cerrado de la Venta de (ial.067) las Saleras de Arraco (ial.053) la Venta de (ial.001) (ial.027) (ial.043) (ial.064) (ial.068) (ial.084) (ial.132) el Camino Real para (ial.013) (ial.070) (ial.083b) el Camino de (ial.031) (ial.113) la Collada que mira acia la Venta de (ial.084) el Camino Real para la Venta de (ial.084) ARRAKOBETI «Arracobeyti» (ial.107) la Selba de (ial.069) el Paco de (ial.137) «Arracoveyti» el Paco de (ial.137) ARRAKOGOITI, ARRAKAGOITI: «Arracogoyti» (ial.034) (ial.132) «Arracogoyti» (ial.137) el Regacho de (ial.070) «Arracogoyti» (ial.132) «Arrocogoyti» (ial.183) (T.K. 11748 B6)

ARRARTEA, ARARTEA: «Arrarte» (1567.hg) (1568.hg) (ial.055) (ial.089) (ial.104) (ial.118) el Bortal de (ial.117) «Ararte» (1614)

ARRIAZIBIRIETA¹⁵, ARRIZIBIETA, ARRIZIBIETA UGARTEA ENTRE RIOS, ARRIBIETA: «Arriazibirieta» la Puente de (1600.hgm) «Arriazibirieta» (ial.106b) (ial.166) «Arriazibirieta» (ial.485) «Arriazibirieta Ugartea» (ial.106b) «Arriazibirieta Ugartea Entre Rios» (ial.108) Heredad sita en (ial.108) «Arriazibirieta» (ial.076)

ARRIMANDRUETA, ARMANDRUETA, ARREMANDRUETA, AREMANDRUETA, ARRAMANDURIETA, ARREMANDURIETA «Arrimandrueta» (1575.hg) «Armandrueta» (1579.hg) (1583.hg) «Arremandrueta» (1600.hgm) (1604.hgm)

15. Arriazibirieta < Arria -zibi (-iri) -eta. «Zubi/zibi» bikotearen prozesua eza-guna da: AZKUE (1905): Zibi: 2.[R-bid-iz]

«Aremandrueta» (1612.hgm) (1615.hgm) «Arramandurieta» (ial.001) (ial.008) la Solana de (ial.021) la Corsera de (ial.209) «Arremandurieta» (ial.433) (1946.023) la Corsera de (ial.455) (T.K. 11777 C3)

ARRURDINETA, ARURDINETA, AZURDINETA «Arrurdineta» (1600.hgm) «Arurdineta» (ial.481) «Azurdineta» (ial.125) (<Arri urdineta).

ARTEKOMENDIA, ARTIKOMENDIA «Artecomendia» (1563.hg) (1567.hg) (1568.hg) (ial.050) (059) (065) (101) (130b) (136) el Portillo de (ial.020) (ial.030) (ial.120) el Collado de (ial.120) la Collada de (ial.120) «Articomendia» (1563.hg) (1946.423) «Ardi-videsoroa o Artecomendia» (ikus: Ardibidesoroa) ARTEKOMENDIA, el mançanal de (1579.hg) (T.K. 11777 B6)

ARTIGA «la Artiga» (1566.hg) (1592.mp) ARTIGAS DE ZEARTXENTEA, las (ik.: Zeartxentea)

ASUNLAZE, ASULAZE, ASOLAZE: «Asunlace» (1566.10.10.hg: «...pieça de tierra en el termino de *asunlace* de seys Juntas con su borda » Contrato mattrimonial dentre sancho go-rrindo y margarita xauala su muger) «Asumlace» (1567.09.02.hg: «... y mas en *asumlace* quatro Juntas...») «Asunlaçe» (1568.07.07.hg: «... y en *asunlaçe* çinco Juntas...») «Asulaçe» (1584.hg) (1602.hgm) (1605.hgm) (1614.hgm) (1615.hgm) (1617.hgm) (1621.hgm) (1622.hgm) «Assulace» (1593.04.07.mp: «Iten en *assulace* dos Juntas...») «Asulace» (1608.hgm) (ial.024) «Asolace» (ial.001) (ial.002) (ial.005) (ial.017) (ial.113) (ial.115) el Barranco de (ial.444) el Termino de (ial.042) (ial.044) la Solana de (ial.034) Cubierto y Hera en (ial.005) «Asolaze» (ial.002) (ial.042) (T.K. 11758 D2)

AUXPIDEA, AUTXPIDEA «Auxpidea» (1572.hg) (1575.hg) (1579.hg) (1587.hgm) (1598.hgm) (1602.hgm) (1613.hgm) (1615.hgm) la Cruz de (1572.hg) (1585.hgm) (1624.hgm) «Auchpidea» (1610.hgm) AUZ, AUNZ «Auz» del Rey.o de françia (1612.hgm) «Aunz» de la Tierra de Sola del lugar de (1612.hgm).

AXPILA¹⁶, AZPILA, AXPILA: «Azpila» (1593.mp) «Axpila» (1621.hgm).

AXPILAGA, ASPILAGA, AISPILAGA: «Axpilaga» (1568.06.10.hg: «... el termino llamado *axpilaga* y en el termino llamado mendicoxanz ottra pieça de dos Juntas con su bordeta... »)

16. AZKUE (1905) Azpil: 3.[L, S, Lacoiz.]

«Aspilaga» (ial.005) el Barranco de (ial.222) el Paco de (ial.032) el Termino de (ial.082) «Aispilaga» (ial.134) (ial.147) el Paco de (ial.031) el Termino de (ial.031) Sitio de Borda y Hera (ial.019) (T.K. 11757 C5)

AZIGORIA¹⁷ «Azigorya» (1565.pg).

AZTAPARRETA, AZTAPARETA «Aztaparreta» (1584.hg) el Rio de (1587.hgm) (ial.049b) el Rigacho de (1598) la Presa de (1614) el Barranco de (ial.004) (ial.027) (ial.046) (ial.053) (ial.072) (ial.078) (ial.095) (ial.112) (ial.142) el Puerto de (ial.095) la Corriente y las Aguas de (ial.112) «Aztapareta» (1615) (T.K. 11841 B5)

BARANGAGA «Barangaga» (1577.hg) (1608.hgm) (ial.176) el Rigacho de (1601.hgm)

BARATEA «Baratea» (1567.12.29.hg: «... en la endrecera llamada *baratea* que se afruenta de la huna parte baxa con pieça de miguel Ros y delaparte alta con pieça de Joanco bon y de Joan ezquer y de la ter. parte con camino Real que ban para saysa...») (1568.hg) (ial.236B) Cabo de esta Villa (ial.067) (ial.074) (ial.084) el Camino a (ial.074) «Belagua Baratea» una Pieza en (ial.067) (ik.: Belagua) «Barabea»¹⁸ (ial.067).

BARAZEXARGETA¹⁹ «Baraçexargueta» (1600.hgm).

BARRIKATA²⁰ «Barricata» la Calle (pública) de, el Barrio de: (1564.09.29.hg: «En la calle llamada *barricata*...») (1567.hg) (1568.hg) (ial.086) (1946.001).

BATAN, BATANES «el Batan» (ial.123) el Llano del (ial.006) (ial.064) (ial.070) (ial.150) el Parage que llaman el Llano del (ial.150) Sitio que llaman del Llano del (ial.064) «los Batanes» (1598.hgm)

17. «EGIORIA» eta «IGORIA» aldaerekin lotua, halabeharrez.

18. Akatsa izan daiteke, segituan ondokoa jartzen baitu: «Item en Baratea Ca-vo de esta Villa...».

19. Ik.: Uztarrozeko «BARZETA GOITIA edo BARAZEA LA ALTA», «BARAZEA LA ALTA edo BARAIKOA edo TXARDAKAKO GAINA» (1856.032).

20. Abizena gisa ere dokumentatua: 1593. 03.22: BARRICAT: «En la Villa deysaba a los veyntey dos de março de milyquiny nobentay tres años en pntia de mi el scrin y de los testigos Infrastos Constituydos en persona Joan barricat tanto porsi como marido y conjunta persona de maria algarra su mujer y lucia lorro moça... » (mp.4)

BELABARSAISA, PEÑALUGEA DE BELABARSAISA, BELABARSAISA EL MANZANAL, SOLANA DE LASEKUNZARRA O BELABARSAISA, BELABARSAISA ARURDINETA: «Belabarsaysa» (1593.mp) (ial.028) (ial.049) (ial.078) (ial.105) el Camino para (ial.129) el Bedado de (ial.092) (ial.104) (ial.125) el Vedado de (ial.046) Peñalugea de (ial.136) «Belabarsaysa llamada el mançanal» (1599.hgm) «Belabarsaisa» el Bedado de (ial.121) el Vedado de (ial.028) «la Solana de Lasekunzarra o Belabarsaysa» (ikus: Lasekunzarra) «Belabarsaysa llamado Arurdineta» (ikus: Arurdineta) (T.K. 11777 B6)

BELABARZE BELA BARZE «Belabarce» (1563.hg) (1564.hg) (1565.hg) (1568.hg) (1591.mp) (ial.015) (ial.046) (ial.049b) (ial.092) (ial.104) (ial.124) (ial.136) (ial.137) el Cauce del Rio (ial.101) el Camino para (ial.028) (ial.125) el Camino Real a (ial.039) (ial.078) (ial.121) el Termino de (ial.014) (ial.121) la Endrecera de la Polziga de (ial.130) el Paco de (ial.038) (ial.064) (ial.065) (ial.086) (ial.100) (ial.126) (ial.143b) el Portillo de (ial.130b) el Rio de (ial.035) la Llana de²¹ (ial.065) la Polziga de (ial.130) la Solana de (ial.014) «Belabarçe» (1563.hg) (1564.hg) (1566.hg) (1567.hg) el Paco de (1568.hg) (1569.hg) el Semencero de (1615.hgm) «Belabarze» la Solana de (ial.014) «Bela barce» (1591.mp) «Braquieta. Borda Belabarce» (1946.029) «Ezcayturria o Belabarce» (cfr.: Ezcayturria) «Luaraquieta o Belabarce» (cfr.: Luaraquieta) BELABARZE GAZTULUZARRA «Belabarçe Gaztuluçarra» (1599.hgm) BELABARZE SORONDOA, BELABARZESORONDOA, BLABARZESORONDOA: «Blabarçesorondoa» (1565.hg) «Belabarçe Sorondoa» (1583.hg) (1584.hg) (1599.hgm) (1605.hgm) «Belabarçe sorondoa» (1586.hg) (1614.hgm) «Veluarçe Sorondoa» (1621.hgm) «Belabarce Sorondoa» (ial.014) (ial.046) el Camino de (ial.046) el Camino del Paco de (ial.126) «Belabarcesorondoa» (ial.294) BELABARZE TRULLUARANA, BELABARZE TRULLUARENA: «Belabarçe Trulluarana» (1565.04.26.hg: «... En el termino llamado *belabarçe trulluarana* que se afruenta de la huna parte con pieça de bicent menaut y dela ottra parte con el Rigacho y dela tercera parte con pieça de petri mjn~...») «Belabarçe als. Trulluarena» (1573.hg) (T.K. 11768 E6)

BELAGOA²² «Belagoa» (1564.hg) (1566.hg) (ial.006) (ial.011) (ial.015) el Termino de (ial.004) el Rio de (ial.008) el Ca-

mino a (ial.030) «el Semencero de Belagoa» (1615.hgm) Ik.: «Belagoa Ibria» «Belagoa Lezeirua» «Belagoa Urridokigua» «Belagoa Sorondoa». BELAGOA IBRIA «Belagoa Ibria» (ial.049b) BELAGOA LEZEIRUA «Belagoa Leçeyrua» (1615.hgm) BELAGOA SORONDOA, BELAGOASORONDOA «Belagoasorondoa» (1616.hgm) «Belagoa Sorondoa» (1621.hgm) (1622.hgm) (1625.hgm) (ial.008) BELAGOA URRIDOKIGUA «Belagoa Urridoquigua» (1590.hgm) (T.K. 11841 B2)

BELAGUA²³ «Belagua» (1563.hg) (1564.hg) (1566.hg) (ial.001) (ial.010) (ial.030) (ial.034) (ial.038) (ial.039) (ial.040) (ial.047) (ial.048) (ial.058b) (ial.059) (ial.061) (ial.064) (ial.065) (ial.070) (ial.081) (ial.083b) (ial.091) (ial.092) (ial.095) (ial.100) (ial.103) (ial.104) (ial.105) (ial.106) (ial.108) (ial.112) (ial.113) (ial.121) (ial.124) (ial.127) (ial.128) (ial.129) (ial.130) (ial.132)

«Belagoa» aski ongi dokumentatua aurkezten zaigu eta ez bakarrik birritan Nafarroako Gobernuak (1994) dioen bezala. Hau oinarritzeko bi iturri aipatzen ditu, nere artikulua, LOPEZ-MUGARTZA (1993), eta Izabako Abolengo Liburua (-ial.), bakoitzetik adibide bana hartuz; ezin esan, halere, (-ial.) osoan BELAGOA behin, eta behin bakarrik, agertzen dela. Aipatu artikuluan, maiztasunen azterketaregiteko momentuan, hasierako 150 orrialdeak bakarrik hartu ditut kontutan; esan nahi baita gaurko (ial.)-eko lehenengo tomoan ez besteetan, eta lau dira, zazpi orrialde ezberdinetan agertzen dela eta, gutxienez, zortzi aldiz aipatua (maiztasunen ikerketa egiteko ez dut orrialde bereko lekuizen errepikatuak kontutan hartu; zortzigarren horren kasuan, berriz, nahitaezkoa nuen «Belagoa Sorondoa» elkarketa toponimikoa aldaera ezberdina zelako). Bestalde, Protokoloen Artxibategiari dagokionez, nik argitaratuko lanean zazpi aldiz jasotzen dut: XVI. mendearen bukaeran bi aldiz (Hernando GEORGE notariaren 7. karpetan) eta XVII. mendearen lehenengo laurdenean, bost (H. GEORGE menor, 14. eta 15. karpetan). Hau dela eta, nere iritziz, biak erabil litezke; halere, bat, eta bat bakarrik, aukeratu nahiez gero, BELAGOA aldaeraren aldeko postura eginen nuke, gaur egun, euskaraz ari garelarik, hauxe delako erabiltzen dugun bakarra, mendizaleek, euskal hiztunek berek, batu eta normaldu duten aldaera baita. Guztiagatik ere, Cfr. NAFARROAKO GOBERNUA (1994) 92. orr.: «El supuesto de que -ua aquí sea una pronunciación de -oa (como astua de astoa) no tiene base. Belagua es pues una forma ultracorrecta; tanto en euskera como en castellano es preferible usar la forma tradicional Belagua». Zein da zein baino egokiago? Bata bestetik datorrela esateko ez dago oinarri askorik; egia da, kontrakoa esateko ere ez. Hona bada, eztabaidarako gaia... Mota ezberdinetako goranzko diptongoak aurkitzen ditugu: Albergataua (albergataba), Berrueta, e.a. Kasu; hauen ondoan, beste aldaera ezberdinak ere agiriartzen dira: Albergataoa, Berroeta, e.a. Irizpideak ez daude batere argi: BERROETAren kasuan, adibidez, Nafar Gobernuak, espero zitekeen bezala, gutxien dokumentatzen denaren alde agertu da, BERRUETA baztertuz... BELAGOAren kasuan, berriz, agerraldien maiztasuna haintzakotzat harturik, BELAGUA hobetsi du.

23. Aldaera hau da gehien dokumentatzen dena eta erderaz erabiltzen den bakarra.

21. LAS DOS LLANAS «Las dos llanas» (1616.hgm)

22. BELAGUA (1563.hg) BELAGOA (1564.hg): Bi aldaerak dokumentatzen dira; bata, atzeko bokala duena, gehiago agertzen zaigu duadarik gabe; halere,

BELABARSAISA, PEÑALUGEA DE BELABARSAISA, BELABARSAISA EL MANZANAL, SOLANA DE LASEKUNZARRA O BELABARSAISA, BELABARSAISA ARURDINETA: «Belabarsaysa» (1593.mp) (ial.028) (ial.049) (ial.078) (ial.105) el Camino para (ial.129) el Bedado de (ial.092) (ial.104) (ial.125) el Vedado de (ial.046) Peñalugea de (ial.136) «Belabarsaysa llamada el mançanal» (1599.hgm) «Belabarsaisa» el Bedado de (ial.121) el Vedado de (ial.028) «la Solana de Lasekunzarra o Belabarsaysa» (ikus: Lasekunzarra) «Belabarsaysa llamado Arurdineta» (ikus: Arurdineta) (T.K. 11777 B6)

BELABARZE BELA BARZE «Belabarce» (1563.hg) (1564.hg) (1565.hg) (1568.hg) (1591.mp) (ial.015) (ial.046) (ial.049b) (ial.092) (ial.104) (ial.124) (ial.136) (ial.137) el Cauce del Rio (ial.101) el Camino para (ial.028) (ial.125) el Camino Real a (ial.039) (ial.078) (ial.121) el Termino de (ial.014) (ial.121) la Endrecera de la Polziga de (ial.130) el Paco de (ial.038) (ial.064) (ial.065) (ial.086) (ial.100) (ial.126) (ial.143b) el Portillo de (ial.130b) el Rio de (ial.035) la Llana de²¹ (ial.065) la Polziga de (ial.130) la Solana de (ial.014) «Belabarçe» (1563.hg) (1564.hg) (1566.hg) (1567.hg) el Paco de (1568.hg) (1569.hg) el Semencero de (1615.hgm) «Belabarze» la Solana de (ial.014) «Bela barce» (1591.mp) «Braquieta. Borda Belabarce» (1946.029) «Ezcayturria o Belabarce» (cfr.: Ezcayturria) «Luaraquieta o Belabarce» (cfr.: Luaraquieta) BELABARZE GAZTULUZARRA «Belabarçe Gaztuluçarra» (1599.hgm) BELABARZE SORONDOA, BELABARZESORONDOA, BLABARZESORONDOA: «Blabarçesorondoa» (1565.hg) «Belabarçe Sorondoa» (1583.hg) (1584.hg) (1599.hgm) (1605.hgm) «Belabarçesorondoa» (1586.hg) (1614.hgm) «Velauarçe Sorondoa» (1621.hgm) «Belabarce Sorondoa» (ial.014) (ial.046) el Camino de (ial.046) el Camino del Paco de (ial.126) «Belabarcesorondoa» (ial.294) BELABARZE TRULLUARANA, BELABARZE TRULLUARENA: «Belabarçe Trulluarana» (1565.04.26.hg: «... En el termino llamado *belabarçe trulluarana* que se afruenta de la huna parte con pieça de bicent menaut y dela ottra parte con el Rigacho y dela tercera parte con pieça de petri mñ~...») «Belabarçe als. Trulluarena» (1573.hg) (T.K. 11768 E6)

BELAGOA²² «Belagoa» (1564.hg) (1566.hg) (ial.006) (ial.011) (ial.015) el Termino de (ial.004) el Rio de (ial.008) el Ca-

mino a (ial.030) «el Semencero de Belagoa» (1615.hgm) Ik.: «Belagoa Ibria» «Belagoa Lezeirua» «Belagoa Urridokigua» «Belagoa Sorondoa». BELAGOA IBRIA «Belagoa Ibria» (ial.049b) BELAGOA LEZEIRUA «Belagoa Leçeyrua» (1615.hgm) BELAGOA SORONDOA, BELAGOASORONDOA «Belagoasorondoa» (1616.hgm) «Belagoa Sorondoa» (1621.hgm) (1622.hgm) (1625.hgm) (ial.008) BELAGOA URRIDOKIGUA «Belagoa Urridoquigua» (1590.hgm) (T.K. 11841 B2)

BELAGUA²³ «Belagua» (1563.hg) (1564.hg) (1566.hg) (ial.001) (ial.010) (ial.030) (ial.034) (ial.038) (ial.039) (ial.040) (ial.047) (ial.048) (ial.058b) (ial.059) (ial.061) (ial.064) (ial.065) (ial.070) (ial.081) (ial.083b) (ial.091) (ial.092) (ial.095) (ial.100) (ial.103) (ial.104) (ial.105) (ial.106) (ial.108) (ial.112) (ial.113) (ial.121) (ial.124) (ial.127) (ial.128) (ial.129) (ial.130) (ial.132)

«Belagoa» aski ongi dokumentatua aurkezten zaigu eta ez bakarrik birritan Nafarroako Gobernuak (1994) dioen bezala. Hau oinarritzeko bi iturri aipatzen ditu, nere artikulua, LOPEZ-MUGARTZA (1993), eta Izabako Abolengo Liburua (-ial.), bakoitzetik adibide bana hartuz; ezin esan, halere, (-ial.) osoan BELAGOA behin, eta behin bakarrik, agertzen dela. Aipatu artikuluan, maiztasunen azterketaregiteko momentuan, hasierako 150 orrialdeak bakarrik hartu ditut kontutan; esan nahi baita gaurko (ial.)-eko lehenengo tomoan ez besteetan, eta lau dira, zazpi orrialde ezberdinetan agertzen dela eta, gutxienez, zortzi aldiz aipatua (maiztasunen ikerketa egiteko ez dut orrialde bereko lekuizen errepikatuak kontutan hartu; zortzigarren horren kasuan, berriz, nahitaezkoa nuen «Belagoa Sorondoa» elkarketa toponimikoa aldaera ezberdina zelako). Bestalde, Protokoloen Artxibategiari dagokionez, nik argitaratuko lanean zazpi aldiz jasotzen dut: XVI. mendearen bukaeran bi aldiz (Hernando GEORGE notariaren 7. karpetan) eta XVII. mendearen lehenengo laurdenean, bost (H. GEORGE menor, 14. eta 15. karpetan). Hau dela eta, nere iritziz, biak erabil litezke; halere, bat, eta bat bakarrik, aukeratu nahiez gero, BELAGOA aldaeraren aldeko postura eginen nuke, gaur egun, euskaraz ari garelarik, hauxe delako erabiltzen dugun bakarra, mendizaleek, euskal hiztunek berek, batu eta normaldu duten aldaera baita. Guztiagatik ere, Cfr. NAFARROAKO GOBERNUA (1994) 92. orr.: «El supuesto de que -ua aquí sea una pronunciación de -oa (como astua de astoa) no tiene base. Belagua es pues una forma ultracorrecta; tanto en euskera como en castellano es preferible usar la forma tradicional Belagua». Zein da zein baino egokiago? Bata bestetik datorrela esateko ez dago oinarri askorik; egia da, kontrakoa esateko ere ez. Hona bada, eztabaidarako gaia... Mota ezberdinetako goranzko diptongoak aurkitzen ditugu: Albergataua (albergataba), Berrueta, e.a. Kasu; hauen ondoan, beste aldaera ezberdinak ere ageriatzen dira: Albergataoa, Berroeta, e.a. Irizpideak ez daude batere argi: BERROETAren kasuan, adibidez, Nafar Gobernuak, espero zitekeen bezala, gutxien dokumentatzen denaren alde agertu da, BERRUETA baztertuz... BELAGOAren kasuan, berriz, agerraldien maiztasuna haintzakotzat harturik, BELAGUA hobetsi du.

23. Aldaera hau da gehien dokumentatzen dena eta erderaz erabiltzen den bakarra.

21. LAS DOS LLANAS «Las dos llanas» (1616.hgm)

22. BELAGUA (1563.hg) BELAGOA (1564.hg): Bi aldaerak dokumentatzen dira; bata, atzeko bokala duena, gehiago agertzen zaigu duadarik gabe; halere,

(ial.136) (ial.137) (ial.139) (ial.142) (ial.146) un Quiñon o Miñota en (1567.hg) (1568.hg) (1569.hg) (1591.mp) (1593.mp) el Rio de (ial.004) (ial.028) (ial.042) (ial.050) (ial.067) (ial.120) (ik.: Rio Belagua, Rio Mayor de Belagua, Rio Principal de Belagua) un Bordal con su Borda y Hera en (ial.036) el Camino Real a (ial.036) (ial.079) (ial.118) el Camino a (ial.072) (ial.073) (ial.126) el Paco de (ial.087) (ial.131) (ial.148) el Rincon de (ial.120) (1946.013) el Termino de (ial.133) la Borda de (1564.hg) (1946.385) Borda Belagua (1946.391) Belagua, la borda de Bidau (1599.hgm) «Velagua» (ial.016b) Cfr. «Bagartea de Belagua» «Bagomalta de Belagua» «Lezairua de Belagua» «Sorondoa de Belagua» «La Dronda de Belagua» «La Larraza de Belagua» «Landazuria de Belagua» BELAGUA BAGARTEA «Belagua Bagartea» (ial.147) BELAGUA BAGO MALTA, BELAGUA BAGOMALTA «Belagua Vago Malta»²⁴ (ial.028) «Belagua Bagomalta» (ial.092) «Belagua Vagomalta» (ial.234) Ik.: Bagomalta, La Mata de Hayas. BELAGUA BARATEA «Belagua Baratea» (ial.181) BELAGUA CABE ARRAKO «Belagua cabe Arraco» (1572.hg) BELAGUA ELURRIDOIA «Belagua Elurridoya» (ial.035b) (ial.077) BELAGUA LURRIDOKIGUA, BELAGUA URREIDOKIGUA, BELAGUA URRIDOKIGUA «Belagua en Luridoquigua» (1568.06.10.hg) «Belagua Urreydoquigua» (1573.hg) (1575.hg) (1583.hg) «Belagua Urridoquigua» (1598.hgm) BELAGUA IBRIA «Belagua Ibria» (ial.027) (ial.049b) (ial.136) BELAGUA IDOIA, BELAGUAIDOIA «Belagua Idoya» (ial.001) «Belaguaydoya» (ial.001) BELAGUA LANDAZURIA, BELAGUALANDAZURIA «Belagua Landazuria» (1587.hg) (ial.025) (ial.042) (ial.043) (ial.078) el Termino de (ial.044) «Belagualandazuria» (ial.230) BELAGUA LEXANKOA, BELAGUA LESANKOA «Belagua en la parte llamada Lexancoa» (1569.05.15.hg) «Belagua Lesancoa» (ial.338) BELAGUA LEZEIRUA, BELAGUA LEZAIRUA, BELAGUALEZAIRUA «Belagua Leçeyrua» (1572.hg) (1576.hg) (1587.hg) (1600.hgm) (1604.hgm) (1612.hgm) (1617.hgm) «Belagua leceyrúa» (1579.hg) (1581.hg) «Belagua Lezairua» (ial.013) «Belagua Lezayrua» (ial.013) el Termino de (ial.138) un Bordal con su Borda y Hera en (ial.036) (ial.053) «Belagualezayrua» (ial.036) BELAGUA SORONDOA, BELAGUASORONDOA «Belagua Sorondoa» (1567.07.26.hg) (ial.013) (ial.014) (ial.028) (ial.035) (ial.083b) el Paco de (1567.hg) (1568.hg) (ial.014) (ial.034) «Belaguasorondoa»

24. Toponimoaren hiru osagaiak ongi bereiziak. Erderaz, «La mata de hayas»: AZKUE (1905) Malta: 1. [R] Odoi-malta bat.

(ial.008) (ial.083b) (ial.106b) el Paco de (ial.014) BELAGUA URREIDOKIGUA (ik.: Belagua en Lurridokigua) BELAGUAI-ZEIDOIKOERREKA²⁵, BELAGUA IZEIDOIKOERREKA, «Belaguayceydoycoerreca» (1579.hg) «Belagua yceydoycoerreca» (1585.hg) BORDALTEA DE BELAGUA «la Bortaltea de Belagua» (1609.hgm) (ik. Belagua, la Borda de) (T.K. 11841 B2).

BELAIBARREA, BLAIBARREA, BELAYBAREA, BLAI BARREA, BELAIBARRA, BELAIBARRE, BELABARRE «Belaybarrea» (1563.hg) «Blaybarrea» (1568.hg) «Belaybarea» enzima la Fuente (1570.hg) «Blay barrea» (1579.hg) «Velaybarrea» (1621.hgm) «Belaibarra» (ial.013) el Camino a (ial.117) el Paco de (ial.055) «Belaybarra» (ial.013) el Paco de (ial.055) el Camino para (ial.117) la Senda a (ial.014) la Solana de (ial.100) «Belaynarra» el Regacho de (ial.084) «Belaibarre» (ial.371) «Belabarre» (ial.120) BELAI «Belay» el Portillo de (1856.005) (1856.032) (T.K. 11768 E2)

BELAITURRI «Belayturri» (1571.hg) (1589.hgm) (1605.hgm) (1615.hgm) (ial.129) la Fuente de (1608.hgm) «Velayturri» la fuente de (1593.03.22.mp: «En la Villa deysaba a los veyntey dos de março de milyquiny nobentay tres años en pntia. de mi el scri.n y de los testigos Infrast. Constituydos en persona Joan barricat tanto porsí como marido y conjunta persona de maria algarra su mujer y lucia lorro moça... contra anesa ezquer viuda Vz.a assi bien deysaba sobre que le acusan haber dicho en presencia de muchas gentes que la dca. lucia lorro es una ladrona y alcahueta y mal aportadora de cosas y sobre que acusar a catalina bornat hija dela dca anesa ezquer que por lo mismo publicamente en presençia de muchas gentes ha dicho y tratado a la dca maria algarra que es muger que se cabalga a sombra de cualquier mata y que si es rica es *la fuente de Velayturri* le ha hecho dando a entender q. las vezes q. ha vendido vino por taberna lo ha hecho vendiendole vino agoado...») LABETURRI «Labeturri» (ial.523b) (T.K. 11727 A1)

BERRUETA, BERUETA, BERROETA, MENDIKO SANZ O PACO DE BERRUETA «Berrueta» (1565.hg) (1567.hg) (1568.hg) (1591.mp) (ial.001) el Termino de (ial.016) el Rincon de (ial.057) la Solana de (ial.057) el Paco de (ial.133) la Esquina de (ial.133) la Esquina del Paco de (ial.133) el Camino para (ial.143) el Portillo de (ial.143) el Puente de (ial.143) Huerta en la cercania del Puente de (ial.143) la Senda al Rincon de Berrueta (ial.143) la Selba

25. < Belagua Izeidoiko Erreka.

de (ial.230) «Berueta» (1590.hgm) (1614.hgm) (1615.hgm) (1621.hgm) donde el Passo de Gabarri (1583.hg) el Rincon de (1621.hgm) Borda de Sanchez (1946.383) «Berroeta» (1593.mp) «Mendico Sanz o Paco de Berrueta» (ikus: Mendico Sanz) (T.K. 11788 C2).

BITXITOZA BITXITAZE, BITITXOZA «Bichitoça» (1564.hg) el Barranco o Regacho de (1567.hg) (1568.hg) (1569.hg) «Bichitoza» (ial.009) el Camino a (ial.004) el Paco de (ial.061) por la parte del Paco o Selba Mayor (ial.145) «Vichitoza» (ial.028) Camino a (ial.004) «Bichitace» (1593.mp) «Vitichoza»²⁶ (ial.022) «Bitichoza»²⁷ (ial.154) BITXITOZA LURRIDOKIGUA «Bichitoça/Lurydoquigua» (1563.hg) (1564.hg) (1593.mp) (T.K. 11841 C7)

BORDERREA, BORDAERREA, BORDEREA, BARDERREA «Borderrea» (1566.hg) (1568.hg) (ial.050) (ial.051) (ial.072) (ial.107) el Paco de (ial.022) «Bordaerrea» (1567.hg) el Termino de (ial.073) «Bordaherrea» (ial.310) Borderea (1591.mp) «Barderrea» (ial.260) (T.K. 11768 A1)

BORMAPEA²⁸, BORMA PEA, BORNAPEA «Bormapea» (1569.hg) el Barrio de (ial.032) en la Calle de (ial.032) «Borma pea» (1569.hg) «Bornapea» la Calle de (ial.032) Bomapea (1946.002).

BORNAS SAGARTOIETA, BORNASAGASTOIETA «Bornas-sagartoyeta» (1564.hg) (1567.hg) «Bornas sagarrtoyeta» (1564.hg) «Bornaragastoyeta» (ial.122) «Bornasagastoyeta» (ial.172)

BURGIBERRIA, BURGI BERRIA, BURDIBERRIA «Burguiberria» el barrio llamado (1565.hg) (1568.hg) (1569.hg) el Camino Real del Barrio de (ial.013) «Burgui berria» el barrio llamado (1567.hg) (1581.hg) (1591.mp) (1593.mp) «Burdiberria» (1946.003) «Burguiberria» (1946.004)

CAÑADA, la (1569.05.15.hg: «... ottra p. de tierra de quatro Jun.as y mas en el mismo ter.o Donde *la cañada* ottra p.a de

quattro Juntas...»). KANADASILOA²⁹ «Cañadasiloa» (ial.568) (T.K. 11788 E6).

CONTIENDA DE ELURRIAGA, CONTIENDA, la «la Contienda de Elurriaga» (1563.hg) (ial.038) (T.K. 11871 A4).

COSTERA, la «la Costera» (1568.hg)

DAUDARREA «Daudarrea» (1573.hg)

DRONDA³⁰ DE BELAGUA, la: LADRONDA, La DRONDA: «la Dronda de Belagua» (1580.hg) (1609.hgm) (1615.hgm) el Rigacho de (1588.hg) (ial.010) (ial.015) (ial.133b) el Paco de la (ial.182) el Regacho de la (ial.001) (ial.092) el Riacho de la (ial.004) «Ladronda» (1598.hgm) (1599.hgm) «La Dronda» (ial.004) (ial.009) (ial.014) (ial.022) (ial.025) (ial.035) (ial.038) (ial.042) (ial.043) (ial.053) (ial.061) (ial.077) (ial.081) (ial.092) (ial.105) (ial.130) (ial.131) «Dronda» (ial.211) (T.K. 11841 C3).

EBAINBERRO, EBANIBERRO «Ebaynberro» (1585.hg) «Ebanyberro» (1585.hg)

EGULLOR «Egullor» (1572.hg)

EKIALTERREA, EKIALTERREA edo LADERA DE INZAGA, IKALTERREA: «Equialterrea» (1564.hg) (1569.hg) (1591.mp) (ial.027) (ial.083b) (ial.096) (ial.112) (ial.146) el Collado de (ial.083) el Paco de (ial.155) el Portillo de (ial.054) el Regacho de (ial.036) «Equialterrea o Ladera de Inzaga» (ial.051) «Equiaterrea» (ial.083) «Eguialterrea»³¹ (ial.139) «Icalterrea»³² (ial.051) «Borda Icalterrea» (1946.384) (T.K. 11757 C7).

ELURRIAGA, LA CONTIENDA DE ELURRIAGA, IZEIORDOKI edo ELURRIAGA, IZEIORDOKI edo ELURRIEGA: «La Contienda de Elurriaga» (1563.hg) (1567.hg) (1568.hg) (1588.hg) (1591.mp) (ial.038) «Heluriaaga» (1591.mp) «Elurriaga» (ial.014) (ial.035b) (ial.038) (ial.044) (ial.061) (ial.074) (ial.083b) (ial.084) (ial.118) (ial.125) (ial.126) (ial.136) el Rio de (ial.139) el Rio de la Partida de (ial.119) el Termino de (ial.124) la Partida de (ial.119b) «Elurriaga. Borda Estupa» (1946.388) «Ice-

26. Metatesiaz sorturiko aldaera.

27. Idem.

28. cfr. AZKUE (1905) Borma.1: BN-s, Oih. ms. Eraikuntzan erabilitako toponimoen artean IBARRAk (1991) elkarketa bateko lehenengo osagai gisa Orma (horma) aipatzen du, eta hemendik abiatutik Ormondoa delako toponimoa eskeintzen digu. Endrike KNÖRR Irakasleak ohartarazi zidanez, Borma eta Orma erro beretik etor daitezke, ziurrena. Abizen bezala ere dokumentatua: 1563.09.30: BORNAT: «... pieza de Jorgi bornat...» (7. Benta y gracia de petri algarra).

29. Atzizki bera «Kunbuxiloa» lekuizenean.

30. AZKUEk (1905) Dronda [S.P.] eta Drunda 1. [L-ain], 2. [Oinh. ms.] jaso zituen. «Dronda» abizena da, Erronkariko mugaz handiko Santa Graziko herrian aski zabaldua.

31. Irakurketa akatsa da. Ekialterrea toponimoaren aldaera metatetikoa.

32. Gaurko aldaera.

yordoqui o Elurriaga» (ik.: Izeiordoki) «Izeyordoqui o Elurriega» (ikus: Izeiordoki)(T.K. 11871 A4).

ELURRIDOIA, BELAGUA ELURRIDOIA: «Elurrido-ya» (1599.hgm) (1614.hgm) (1615.hgm) (ial.014) Belagua Elurrido-ya (ikus: Belagua) (T.K. 11841 A3).

ERRATXU «Errachu» el Molino llamado de (1569.hg)

ERRATXUKOERROTALTEA³³ «Errachucoerrotalte» (1600.hgm)

ERRAZARRIA, ERAZ ARIA, PACO DE MANTXOSANZ, PACO DE MATXOSANZE «Errazarria» (1598.hgm) (1608.hgm) «Eraz aria» (1604.hgm) «Errazarria» el Vedado de (ial.174) «el Vedado de Errazarria y su Paco de Manchosan» (ial.100) «la Esquina del Bedado de Errazarria» (ial.100) «Errazarria y su Paco de Machosauce»³⁴ (ial.147) (T.K. 11777 C5).

ERREGIABORTOSOROA, ERREGIA BORTOSOROA, ERREGIABORTUSOROA, EREGIABORTUSOROA, REKIAMORTOSOROA: «Erreguiabortosoroa» (1567.hg) (1568.hg) «Erreguia bortosoroa» (1578.hg) «Erreguiabortussoroa» (1605.hgm) «Erreguiabortusoroa» (1609.hgm) «Ereguiabortusoroa» (1614.hgm) «Requiamortosoroa» (ial.010) Campo en (ial.068) «Requiamontosoroa» (ial.301) «Requiamostosoroa» (ial.204) «Requiamotosoa» (ial.316) (T.K. 11758 C2)

ERRETENEA «Erretenea» (1568.hg)

ERRETENNEKO URRIA «Erreteneco urria» (1567.hg)

ERROIZU, IGORIA edo ERROIZU, INZAGA edo ERROIZU «Erroyçu» (1597.hgm) la Polçiga de (1608.hgm) «Erroyçu» (1614.hgm) «Erroyzu» (ial.048) (ial.095) (ial.097) (ial.120) (ial.129) (ial.141) el Barranco de (ial.019) (ial.130) (ial.140) el Rincon de (ial.030) (ial.101) el Rio de (ial.134) el Termino de (ial.101) «Erroizu» (ial.130) el Paco de (ial.199) el Rio de (ial.134) la Solana de (ial.199) «Igoria o Erroyzu» (ial.048) la Solana de (ial.140) «Inzaga o Erroyzu» (ial.592) «Erroyzu y su Solana» Sitio de Hera en (ial.030) (T.K. 11747 A5).

ERROTAXARRA, ERROTAJARRA³⁵ (1598.hgm) «Errotajarra» Campo en el paraje denominado (ial.118)

33. Argi dagoenez, aurrekoaren jatorrizko forma.

34. Kasu honetan, jakina, kopistaren irakurketa akatsa, «Machosance» behar bailuke izan.

35. Errotajarra < Errota xarra

ESABAKOTXA, ETSABAKOTXA: «Esabacocha» el barrio llamado (1564.hg) (1566.hg) (1568.hg) (1569.hg) «Essabacocha» (1591.mp)

ESAURA, EXAURA, ESAURA edo ALTXUNBIDEA: «Esaura» (1563.hg) (1564.hg) (1567.hg) (1568.hg) (ial.004) (ial.006) (ial.030) (ial.053) (ial.054b) (ial.055) (ial.069) (ial.072) (ial.082) (ial.084) (ial.099) (ial.117) (ial.129b) (ial.131) (ial.139) Campo en (ial.010) (ial.129) el Camino a (ial.009) el Paco de/en (ial.059) (ial.115b) (ial.137) (ial.147) el Regacho de (ial.009) el Riacho de (ial.097) el Rincón de (ial.032) (ial.035) (ial.036) (ial.091) (ial.097) (ial.102) (ial.103) (ial.116) (ial.122) (ial.132) el Término de (ial.010) (ial.038) (043) (ial.059) (ial.081) (ial.116) el Término llamado Paco de (ial.032) la Rinconada de (ial.174) la Solana de (ial.050) (ial.059) (ial.097) (ial.103) (ial.116) (ial.122) (ial.132) «Exaura» (1591.mp) «Esaura o Alchumbidea»³⁶ (ial.473) «Esaura o Alchunvidea» (ial.356b) «Borda Esaura» (1946.393) (T.K. 11768 C3).

EZKA³⁷ «Ezca» la puente de (1564.11.22.hg:«... otra pieca es sita Junto alapunte de ezca...» 7. karpeta) «Ezca» (ial.009) el Camino Real del (ial.048) el Puente de (ial.008) (ial.072) el Rio (ikus: Rio Ezca) el Rio de la (ial.067) «La Ezca» (ial.025) (ial.070) (1946.011).

EZKAITURRIA, EZKEITURREA, EZKITURREA: «Ezcayturria» (1568.hg) (ial.049b) (ial.051) (ial.064) (ial.084) (ial.091) (ial.137) el Collado de (ial.235) el Paco de (ial.378b) el Termino de (ial.051) «Ezcaiturria» (ial.021) (ial.049) (ial.136) «Ezqueiturrea» (ial.441) «Ezquiturrea» (ial.441) «Ezcayturria o Belabarce» (ial.378b) ZIZKITURREA³⁸ «Zizquiturrea» (ial.236) (T.K. 11778 A5).

EZKAURSAISA³⁹, ESKARSAISA, ESKABARSAISA, ESKABARSAISA edo EZPAINPEA, ESBARSAISA: «Ezcaursaysa» (1568.hg) (1569.hg) «Escarsaysa» (1591.mp) «Escabarsaisa» (ial.022) «Escabarsaysa» (ial.034) «Escabarsaysa o Ezpainpea» (ial.047) un Bortal con su Borda y Hera en (ial.111) «Escabasaysa»

36. SALABERRI (1990) landu duen alderdian (Eslaba aldean) Altxunbidea aurkitzen dugu gehienetan. Altxubidea aldaera ere agiritzen delarik Galipentzun soilik; hauxe da, bestalde, A. IRIGOYENek dakarren forma bakarra -Euskera, 33 (1988-2) 651-57. orr. in Salaberri (1990)-.

37. Halaber, (ial)-en «Esca» ugari.

38. Lekuizena guztiz desitxuratua.

39. Ezkaursaisa < Ezkaurr(e) Saisa

la Solana de (ial.021) «Esbarsaysa» el Barranco de (ial.220) (T.K. 11778 D1). EZKAURRE⁴⁰ «Ezcaurre» (ial.021) (T.K. 11778 D4).

EZKIAGA⁴¹ «Ezquiaga» (1566.10.10.hg: «... en la endreçera llamada *ezquiaga*...» 7. Karp. Carta de benta y gra. dentre don migne. maynz y catelina lurbes viuda) (1567.hg) Cavo de esta Villa (ial.021) (ial.072) (ial.145) la Llana de (ial.067)

EZKURRA «Ezcurra» (1592.mp)

GABARRI, GAUARRI: «Gabarri» el Paso de (1583.hg) «Gabarri» Berueta donde el Passo de (1583.hg) «Gauarri» el Passo de (1587.hg) «Gabarri» (ial.004) (ial.078) (ial.095) (ial.127b) (ial.132) «Gabarri o Sarastoya» (ial.161)

GARARDOIA, GARRARDOIA, GARAGARDOIA: «Garardoya» (1568.hg) (1591.mp) (1592.mp) el Barrio de (ial.001) (ial.008) (ial.031) (ial.046) (ial.049) (ial.054b) (ial.055) (ial.058b) Huerta en el Barrio de (ial.068) «Garrardoya» el Barrio de (ial.019) (ial.039) «Garagardoya» (1946.005) GARAI DOIA «Garaydoya» (1578.hg)

GARATEA «Garatea» el Barrio llamado (1569.hg)

GARBISA «Garbisa» (1564.08.15.hg: «... yten mas en el termino de *garbisa* la mitad partiendo por medio el bueno y malo como las senalare la suerte...») (ial.034) (ial.044) (ial.061) (ial.124) (ial.125) (T.K. 11861 D3)

GAZTELU ZARRA, GAZTELUZARRA, GAZTULU-ZARRA⁴²: «Gaztelu çarra» (1569.hg) «Gazteluzarra» (ial.014) «Belabarçe Gaztuluçarra» (1599.hgm) «Gaztuluçarra» (1609.hgm) «Gaztuluzarra» (ial.084) Borda Gaztuluzarra (1946.378) el Termino denominado (ial.074) (T.K. 11871 E2) GAZTULUPINTAI «Gaztulupintay»⁴³ (ial.078) (ial.079) (ial.080) (ial.142) Hera de la Tierra de (ial.143) «Gaztutupintay» (ial.379) (T.K. 11777 D7).

40. Aragoian «Ezcaurri» (Antso.1648) EZCAURRI: «... concertaron el puerto de Arsabela de la parte de Ezcaurri... Arrendan el Puerto y Gozo de hierbas y Aguas del Puerto de Ezcaurri, Peña de Ezcaurri...» Capitulation del Puerto de Pietraficha, 1648, legajo 223: 56. Antsoko Udaletzeko artxibategia.

41. Ikertzekoa da ea EZKA toponimoak honekin loturarik izan dezakeen.

42. /e-u > u-u/ asimilaketari buruz cfr. MITXELENA (1961)79. orr. Abolengo liburuan gehien dokumentatzen den aldaera asimilatua izanik ere, bestea, asimilaketarik gabekoa, oso arrunta da XVI. mendeko agirietan.

43. Honen erdal itzulpena: «Castillo de Pintano».

IBIRIA⁴⁴, IBRIA, BELAGUA IBRIA, BELAGOA IBRIA: «Ybiria» el Rio de (1572.hg) (1599.hgm) «Ibiria» (1582.hg) «Ibria» el Rio de (ial.001) «Belagoa Ibria» (ik.: Belagoa) «Belagua Ibria» (ik.: Belagua).

IDOIA⁴⁵, INZIRIA DE IDOIA⁴⁶: «Ydoya» n.s. de (1575.hg) (1577.hg) (1583.hg) (1600.hgm) (1605.hgm) (1608.hgm) (1621.hgm) (ial.016) «Idoya» (ial.004) (ial.013) (ial.057) (ial.080b) (ial.094) (ial.105) (ial.110) la Basílica de Nuestra Señora de (ial.001) (ial.110) la Basílica de (ial.026) (ial.105) el Cavo de Nuestra Señora de (ial.046) el Camino para la Basílica de (ial.094) «Inciria de Idoya» (ial.001) INZIRIA⁴⁷ «Inciria» (ial.110) el Sitio llamado de (ial.115) Huerta de/en (ial.111) Huerto cercado de paredes en (ial.115) «Inciria de Idoya» (ikus: Idoia) «Inziria» Campo en (ial.111) Huerta en el Sitio que llaman (ial.111) (T.K. 11777 C2).

IHERADAKUA⁴⁸, IHARADAKUA, IRADAKUA⁴⁹, IGARDAKUA, IZIZPETA edo IGARDAKUA: «Yeradacua» (1563.09.18.hg: «...las mugas de sus pieças que tienen en el termino de *yeradacua*... que son situadas en el termino llamado *yeradacua*... huna pieça quel dho deman.te tiene en *yeradacua*...») (1566.hg) (1568.hg) «Yeradaqua» (1567.05.20.hg: «... y en el termino de *yeradaqua* huna pieça de quatro Juntas... ») Yaradacua (1614.hgm)

44. AZKUE (1905) Ibi: 1. [R-uzt]-2. [B, arc?, BN, Oih.], eta MITXELENA (1973.3) 312 zbk.: ibiri; 333.- iri.

45. MITXELENA (1973.3) 315 zbk.: (h)idoi: «putzua, istila» top. Idoia (1027) «hoy pantano en el ayuntamiento de Isaba (Nav.); Idoate, Idoeta, Idoyaga, Idoyagabeitia, Iduarte, Iduate, Iduya». Cfr. halaber SALABERRI (1991) 50. orr.: -do.i atzizkiaz ari delarik, zenbaitetan, idoi toponimoaren desitxuratze bat izan daitekeela diosku. Bestalde, toponimoa hau berau, bere aldetik, (< ihi -doi) batetik etor daitekeenez halako gurpil zoro baten aurrean aurki gintezke.

46. Mitxelenak emandako datuen arauera, tautologikoa izanzen litzateke.

47. Inziria < Ihintz(a)-iria. AZKUE (1905): Aintzira. MITXELENA (1973.3) 572. zbk.: Inçura, 1215; illo soto de Aliacira, 1158. MITXELENA (1973.3) 301. zbk.: «Los topónimos Intzura (Nav.) Inzura (Al., Nav.), parecen continuación del lat. insula: cf. vasc. intzura, lintzura «lugar pantanoso»» (Larra aldean: Insolo). Aragoi aldean ere LINTZURA formaren erro bereko adibideak aise aurki daitezke: «Leynsola» «Linzola» «Linsola» «Lainnzo~» (Antso.1551)

48. Eztabaidarako gaia: *EIHERADAKUA > Iheradakua > Iradakua; eta hemendik > Igardakua? Jauzi handiegia emanek, edo, agian, MITXELENAren (1973.3) bidez azaldu egin beharko genuke eta orduan: *EIHARDAKUA?

49. MITXELENA (1973.3) 304. zbk. Urte batzuk geroago, Miguel Bilioch eskribauak beste era batean idatziko digu; aldaera honetan agertzen zaigu, jada, hasierako [je] > [i] bihurturik, jod horrek zuen [+kontsonante] tasuna erabat galduz eta hots guztiz bokalikoa bilakatuz (gaur egungo aldaeraren antzera)

(1615.hgm) (1622.hgm) «Yradaqua» (1649.06.26.mv: «... parte llamada *yradaqua*...» 18. karpeta) IGARDAKUA «Igardacua»⁵⁰ (ial.004) (ial.010) (ial.019) (ial.030) (ial.031b) (ial.036) (ial.040) (ial.042) (ial.047) (ial.054b) (ial.055) (ial.069) (ial.072) (ial.073) (ial.092) (ial.094) (ial.095) (ial.104) (ial.107) (ial.131) (ial.136) (ial.139) (ial.140) (ial.141) (Mitx.304) [- el Barranco de (ial.141) - el Camino a / para (ial.004) (ial.009) (ial.027) (ial.072) - el Termino de (ial.022) (ial.027) (ial.035b) - Igardacua. Borda la Marijuana (1946.367) - Izizpeta o Igardacua (ikus: Izizpeta) - la Esquina de Igardacua (ial.131) (T.K. 11768 B4)

IKAXBURUA «Ycaxburua» (1593.mp)

ILINTXASAGARZEA «Ylinchasagarçea» la endrecera y parte llamada (1569.hg)

INZAGA ZOKOA⁵¹ «Inçaga çocoa» (1582.hg) (T.K. 11757 A5)

INZAGA, PACO DE INZAGA edo IGORIA, EKIALTERREA edo LADERA DE INZAGA, INZAGA edo ERROIZU: <ihintz(a)-aga «Inçaga» (1567.hg) «Incaga» (1590.hgm) «Ynçaga» (1600.hgm) (1606.hgm) (1612.hgm) (1615.hgm) (1622.hgm) (1624.hgm) «Inçaga» (1624.hgm) la Loma de (1624.hgm) «Inzaga» (ial.027) (ial.031b) (ial.046) (ial.049) (ial.054) (ial.057) (ial.074) (ial.080b) (ial.081) (ial.083b) (ial.095) (ial.096) (ial.097) (ial.120) (ial.122) (ial.129b) (ial.134) (ial.142) (ial.146) (ial.147) el Camino de (ial.122) el Paco de (ial.048) (ial.051) (ial.096) (ial.134) (ial.138) (ial.140) (ial.150) el Paco de Inzaga o Igoria (ial.097) el Rincon de (ial.082) (ial.095) (ial.120) el Termino de (ial.032) (ial.048) (ial.051) (ial.082) «Equialterrea o ladera de Inzaga» (ikus: Ekialterrea) la Esquina de (ial.201) la Hoya y Solana de (ial.313) la Loma de (ial.441) la Oya de (ial.312) la Solana de (ial.027) (ial.110) (ial.120) (ial.139) «Inzaga o Erroizu» (ial.592) (Ik.: Erroizu) un Bordal con su Borda y Hera en (ial.139) (Mitx. 301) INZAGA ONDOA, INZAGA-ONDOA: «Ynçaga hondo» (1600.hgm) «Ynçagaondo» (1612.hgm) «Inzagaondo» (ial.027) (ial.110) (T.K. 11757 A5).

ITURRIA «Yturria» (1575.hg) (1578.hg) (1583.hg) (1605.hgm) (1615.hgm) (1517.hgm)

50. Egun bizirik dagoen aldaera.

51. IBARRA (1991) ondokoak dokumentatzen ditu Mezkitzen: Ardanzoko, Zokoa, Xokokoalor.

IZABA AGERRE, IZABAAGERRE⁵²: «Yçaba aguerre» «Ycauaguerre» (1601.08.10.hgm: «... en la dha Cruz de emedio camino azia la parte y endreçera de yçaba aguerre y Comfor.e Contiene el dho amojonamj.o, allaron los dhos prores los mojonos puestos por el dho licen.do... la endreçera y parte llamada ajuntamj.o de los rigachos de Teme y barangaga por quanto / el mojon mencionado en el dho Recorrimj.o se allo rancado de su sitio... la parte de azia orrieriagua se reconoçio una cruz en una peña biba y con esto los dhos señores alles y prores sobre dhos dieron por acauado el recorrimj.o de los mojonos que azen diuision de los dezmaros y Terminos de los dhos de ysaua y Urçaynqui por la parte de azia yCauaaguerre y orrieriagasargua yCoaron ratificaron y aprouaron el amojona.to echo por el dho licenciado P.o don Guillen Juez de Comission...» Autos de recorriminto de mojonos conforme al recorrimj.o del licenciado P.o don Guillen dentre las Villas de ysaua y Urcaynqui. 12) IZABAIZALZU, IZABA IZALZU: «Yçauaycalçu» (1614.12.01.hgm: «...Joan arakes una pieça que Tiene en el Termino de yçauaycalçu...» Carta de poder de los alles Jurados, vezinos y concej. de la Villa de Uztarroz.14) «Izabaizalzu» (ial.512) «Izabaizalzu» (ial.514b) «Izaba Izalzu» (ial.516b) IZALZU «Ycalcu» (1600.hgm) «Ycalçu» (1613.hgm) «Yçalçu» la Puente del passo de (1623.hgm) «Izalzu» (ial.008) (ial.019) (ial.061) (ial.070) (ial.076) (ial.096) (ial.110) Campo en (ial.111) el Bedado de (ial.020) (ial.064) (ial.112b) el Vedado de (ial.049) (ial.059) (ial.102) (T.K. 11786 A7).

IZEIDOIA <Izei-doia «Yceydoya» Belagua donde el rigacho de (1584.hg) «Yçeydoya» el Regacho (1599.hgm) Rigacho de (1616.hgm) (1623.hgm)

IZEILUZE⁵³, IZEILUZZEA, IZAILUZZEA, IZEILUZZEA edo ARRIGORRIETA, IZELUZZEA, IZULUZZEA: «Yçeyluce» el termino y endreçera (1568.hg) «Iceilucea» (ial.143) «Izeilucea» el Vedado de (ial.232) «Izeyluce» el Campo de (ial.040) el Abetar de (ial.234) el Bedado de (ial.110) «Yceilucea» el Vedado de (ial.356) «Izayluce» (ial.443) «Iceylucea o Arrigorrieta» (ial.444) frente al Pueblo (ial.121) «Icelucea» la Corredera de (ial.251) «Iculucea» (ial.184) «Izulucea» el Bedao de (ial.451) IZESILUZZEA⁵⁴ «el Abetar de Icesilucea» (ial.560).

52. Agerria: Erdarazko 'carasol' edo 'caracierzo'-ren baliokideak diren Iparra-gerria eta Eguzkiagerria dakarzkigu SALABERRIk.

53. Izeiluzea < Izei -luzea. AZKUE (1905): Izei: [BN-s, R, S] [Bot.] Izeisko [BN-s, R]

54. Pleonasma. Txistukari apikoalbeolare bat sortu da tartean bizkar albeolareen eraginagatik; beraz, akatsa da edo aldaera berri-berria. Halaber, soilik: «el Abetar» (ial.091) la Esquina del (ial.110) la Lapiza del (ial.366).

IZEIORDOKI⁵⁵, IZEI ORDOKI, IZEIORDOKI edo ELURRIAGA, IZEIORDOKI edo RETOLA: «Yceyhordoqui» (1564.hg) (1567.hg) «Ycey/hordoqui» (1565.hg) «Yzeyordoqui» (ial.136) «Izeyordoqui» (ial.027) (ial.076) (ial.078) (ial.107) (ial.124) (ial.125) (ial.140) la Senda para (ial.125) «Iceyordoqui» (ial.124) Iceyordoqui o Elurriaga (ial.423) Iceyordoqui o Retola (ial.313) «Izeyordoqui o Elurriaga» (ial.076) «Izeyordoqui o Elurriega» (ial.076) (T.K. 11861 D2)

IZEIZPETA, IZIZPETA, IZIZPETA, IZIZPETA edo IGARDAKUA, IZISPETA, ISISPETA: «Yceyzpeta» (1567.hg) (1591.mp) «Icizpeta» (ial.141) el Bortal de (ial.095) el Paco de (ial.104) el Termino de (ial.011) «Izizpeta» (ial.009) (ial.027) (ial.030) (ial.061) (ial.092) (ial.094) (ial.103) (ial.106b) (ial.107b) (ial.108) (ial.136) (ial.141) (ial.147) Borda Izizpeta (1946.390) «Bortal de Izizpeta» (ial.095) «Hera en Izizpeta, en el mismo Paco» (ial.140) el Paco de / en (ial.027) (ial.104) (ial.139) (ial.140) el Regacho de (ial.139) «Izizpeta o Igardacua» (ial.077) «Ycispeta» (1946.014) «Isispeta» (ial.095) (T.K. 11768 B2)

JORGERENA ZIBIBURUA «Jorgerena çibiburua» la puente (1593.mp)

KARRIKA «Carrica» (1583.hg) «Carica»⁵⁶ (1591.mp) EZKAKARRIKA⁵⁷ «Ezcacarrica» (ial.439b)

KOSTORMUGA, KOSTROMUGA⁵⁸: (1599.hgm) (1605.hgm) Kostromuga (?) «Costromuga (?)» (1584.hg)

55. Izeiordoki < Izei Ordoki. AZKUE (1905): Ordoki: [Bn-gar, Lc, R, S] «Saiheskia lauda ezak, ordokia eure ezak» [Oih. Prov.402] Izan ere, Lato sensu, «saiheskia» «ordokia»ren antonimoa dugu; Antsoko Sorizan «Saihestoki» izeneko mendia dago: «Sayestoqui» (Antso.1568) «Saiestico» (Antso.1596). Toponimo honen erdal korrelatoa: COSTERA, la (1568.hg: «... en la endreçera llamada crucheaga al cauo de la costera...»); leku maldatsua, aldapatsua. Beste aldetik, Antson «Ordoki» forma hedatua dago: «Belordoqui» (Antso.1656). Abolengo Liburu berriko 136. orrialdean agertzen den «Yzeyirordoqui» aldaera ez dugu kontutan hartuko kopistaren akatsa baita.

56. «Carica» beste era batera irakurriko bagenu, frikari horzkari bezala («Çarica», alegia), orduan (Surgizea / Curguisea bikotearen kasuan bezala): Sariza izan genezake... «Carrica», honela irakurtzekotan, Zarriza... Gaur dauzkagun toponimoak mendeetan zehar egonkorak izan direla esan al daiteke? Edo, bestela, irakurketa ezberdinak eta grafia aldaketak direla medio iturri bereko toponimo saldo berriak sortu zaizkigu? Ondoko toponimoak, aldaeren nahasketan, familia berekoak izan al daitezke? Zarrizea, Surgizea, Soriza, e.a.

57. Ezkakarrika < Ezka karrika.

58. Irakurketa zaila.

KRUTXEAGA⁵⁹, KRUTXAGA⁶⁰, KURUTXAGA⁶¹ «Crucheaga» (1564.hg) (1566.hg) (1568.hg) (1591.mp) «Cruchaga» (ial.089) (ial.091) «Curuchaga» Cavo de esta Villa (ial.008) (ial.043) (ial.067) (ial.089) (ial.117) Campo en (ial.008) (ial.091) KRUTXEJARRA⁶², KRUTXAJARRA⁶³ «Cruchajarra» Hera con su cercado de paredes en (ial.067) «Cruchajarra» (ial.475) KRUTXEPEA⁶⁴ «Landa o Cruchepea» (ik.: Landa) (T.K. 11777 C3)

KUNBUA «Cumbua» (1567.10.12.hg: «... de la parte de *cumbua* con el Rigacho...») (1568.hg) Cumbua (ial.058) (ial.095) (ial.120) el Regacho de (ial.129) la Solana de (ial.481)

KUNBUXILOA⁶⁵, KUNBUJILOA, KUNBUZILOA edo SAKULOSAISA: «Cumbuxiloa» (1567.hg) «Cumbujiloa» una Hera en (ial.035) «Cumbuciloa o Saculosaysa» (ial.057) (T.K. 11748 D2).

LADRONDA «Ladronda» (1598.hgm) (1599.hgm) (ik.: Dronda) (T.K. 11841 C3)

LANDA, la: LA LANDA edo KRUTXEPEA, LA LANDA DE ORNATUA, LA LANDA MAYOR: «La Landa» (1577.hg) (1605.hgm) (1615.hgm) (1624.hgm) «la Landa» de baxo la villa (1577.hg) de cabo la villa (1587.hg) «la Landa» (ial.177) «la Landa o Cruchepea» (ial.556b) «la Landa de Hornatua» (1583.hg) «la Landa de Ornatua» (1585.hg) «la Landa mayor» debaxo la Villa (1614.hgm) LANDAANDIA, LANDAAINDIA, LANDANDIA, LANDA AINDIA «Landaandia» (ial.013) Campo en (ial.036) Cavo de esta Villa (ial.084) (ial.123b) «Landaandia» (ial.036) «Landandia» (ial.194) «Landa aindia» (ial.237) (T.K. 11777 D2)

59. Krutxe < Cruce-: Jakina den bezala Erronkarin Latinetiko kontsonante gorrrak ez dira ozentzen. ARTOLA (1977): «88- Etse onki dagoniara krutxea borta- / A la casa que esta bien cruz a la puerta».

60. «krutzea- > krutza-» urrats hau espero genuen diptongoaren lehenengo bokala egoera ahulean zegoelako.

61. Zaharrenak eta gehien agiriastatzen direnak bokale anaptiktikorik gabeko formak dira, dudarik gabe, halere, kasu honi buruz, cfr. MITXELENA (1961)158. orr.

62. Krutxejarra < krutze xarra.

63. Ikus. 57. oharra; gainera, elkarketan arrunta den fenomenoak (asto- > asta-) bere eragina erakusten du eta, gutxi balitz, azken bokalek asimilazioa bortxatzen dute.

64. Krutxepea < Krutze -pea

65. 1.- Kunbujiloa < Kunbuxiloa; 2.- Kunbuziloa < Kunbuxiloa. (-ziloa [R] / -zuloa [c]: IBARRAK (1991), Mezkirizko Toponimiaz egindako bere artikuluan, ondoko aldaerak dakartza: Ohianzilo, Berokisilo.). Ondoko aldaera akatsa da: «Cumbiciloa» (ial.191)

LANDABURUA, LANDA BURUA «Landaburua» (1568.hg) Heredad en el Termino denominado (ial.085) «Landa burua» (1591.mp) (T.K. 11777 E3)

LANDAONDOA⁶⁶, LANDONDOA, LANONDOA «Landaondoa» la Puente de (1568.hg) «Landondoa» la Puente de (1600.hgm) (1624.hgm) «Lanondoa» (ial.013) (ial.035) (ial.094) (ial.099) Campo para (ial.094) Cavo del Puente de (ial.013) el Paco de (ial.342b) el Puente de (ial.013) (ial.094) (ial.123) LANDAZURIA, LANDA ZURIA, LANDAZURIA DE BELAGUA, BELAGUA edo LANDAZURIA «Landaçuria» (1602.hgm) (1617.hgm) «Landazuria» (ial.228) «Landa curia» Velagua y endres.a llamada (1610.hgm) «Landazuria de Belagua» (ial.043) (ial.072) (ial.073) «Landazuria o Lezayrúa» (ial.059) «Belagua Landazuria» (ik. Belagua) «Belagualandazuria» (ik. Belagualandazuria) (T.K. 11777 D2).

LARRABURUA, LARRABURUA MINTXATE⁶⁷ «Larraburua» (1600.hgm) (ial.008) (ial.038) (ial.047) el Camino para (ial.188b) el Vedado de (ial.237) la Corsera de (ial.355) Larraburua Minchate (ial.038) LARRA «Larra» el Bedado de (ial.589b) (T.K. 11777 B3)

LARRARIA, LARRARRIA⁶⁸ «Larraria» (1598.hgm) «Larrarria» (ial.047) (ial.113) (T.K. 11842 D2)

LARRARTEA «Larrartea» (1569.05.15.hg: «...y mas en el mismo ter.no enla pte de *larrartea* ...»)

LASUELOA, LA SUELUA, LA SUELOA, LASUELOA, LASOLOA, LA SOLOA, LASULOA, LA SAULOA?: «La Suelva» (1588.hg) «La Sueloa» el Rio de (1600.hgm) «Lasueloa» (1600.hgm) (1605.hgm) (1614.hgm) (1616.hgm) (1623.hgm) (1624.hgm) «LaSueloa» (1615.hgm) «Lasoloa» el Regacho de (ial.064) el Termino de (ial.064) (ial.085) (ial.126) Herta en (ial.085) Sitio de Borda y Hera en (ial.064) (ial.084) «La Soloa» Campo en (ial.126) «Lasuloa» (ial.170) Hera en la Solana de (ial.034) «la Sauloa» (ik.: la Sauloa) (T.K. 11748 E4)

66. Lanondoa < Landondoa < Landaondoa < Landa -ondoa.

67. MITXELENA (1973.3) 381. eta 395. zbk.

68. Halaber, zenbait mapetan, oso-oso berriak: «Larrerria», etimologia popularez sorturiko aldaera. Irizpideak argi izan behar ditugu: Zein toponimo aukeratu... Berriki desitxuratu ditugunak edo abolengoan jasotzen direnak? Normalean, gainera, lurjabeek badakizkite ongi haien lurren izenak; esaterako, «Larrarria» bi aldiz agertzen da (ial.)-eko lehenengo liburukian (mende honetako kopia idazmatua da). Beraz, bizirik eino're!

LEXANKOA, LEZANKOA, LEJANKOA, LESANKOA: «Lexancoa» (1569.hg) «Lezancoa» (ial.095) Akatsa: «Lezaucoa» (ial.095) «Lejancoa» (ial.125) «Lesancoa» (ial.388) «Belagua Lesancoa» (ikus: Belagua) «Lezayrúa Lejancoa» (ikus: Lezeirúa) cfr. MITXELENA (1973:406) (T.K. 11841 A2).

LEZEIRUA⁶⁹, LEZAIRUA, LEZAIRUA LEJANKOA, LEZAIRUA edo LEZANKOA, LEZAIRUA DE BELAGOA, LANDAZURIA edo LEZAIRUA, LEZAIRUA «Leçeyrúa» (1564.07.18.hg: «...En el termino llamado *Leçeyrúa*...» Carta de benta de Sancho conget enfabor de mñn garde vezinos del lugar de ysaua, 7. karpeta) (1565.hg) «Leceyrúa» (1580.hg) (1582.hg) (1614.hgm) (1616.hgm) «Lezayrúa» (ial.036) (ial.059) (ial.125) (ial.129) (ial.136) (ial.137) el Rio de (ial.069) el Termino de/llamado (ial.068) (ial.070) Heredad en (ial.129) (ial.137) la Senda de (ial.069) la Solana de (ial.078) (ial.131) «Lezayrúa Lejancoa» (ial.125) «Lezayrúa o Lezaucoa» (ial.422) «Lezayrúa y su Solana» una Hera en (ial.078) un Bortal con su Borda y Hera en (ial.068) «Lezairúa de Belagua» (ial.217) «Landazuria o Lezayrúa» (ik.: Landazuria) Lezaurúa (ial.325)

LUARAKIETA, LUARAKIETA edo BELABARZE, LUARAKETA, LUARAGIETA, LUBRAKIETA «Luarakieta» (1602.hgm) «Luarakieta» (ial.005) (ial.013) (ial.015) (ial.035b) (ial.050) (ial.064) (ial.065) (ial.083) (ial.085) (ial.119b) (ial.120) (ial.135b) (ial.139) el Camino a / para (ial.015) (ial.065) (ial.118) (ial.137) (ial.143b) el Camino Real a / para (ial.014) (ial.121) el Paco de (ial.014) el Termino de (ial.121) (ial.137) «Luarakieta o Belabarce» (ial.065) (ial.143) «Luarakieta» (1615.hgm) «Luarakieta» (ial.122) «Lubraquieta» (ial.180) (T.K. 11871 A2)

LURRIDOKIGUA, LURIDOKIGUA, BELAGUA LURRIDOKIGUA, LURRIDOKIGUA, BITXITOZA LURIDOKIGUA: «Belagua en Lurydoquigua» (1568.hg) «Lurydoquigua» (1600.hgm) (1602.hgm) (1609.hgm) «Lurrydoquigua» (1598.hgm) «Bichitoça Lurydoquigua» (1563.hg)

MANTXOSANZ, MANTXOSANZE, MATXOSANZ, PACO DE ERRAZARRIA «Manchosanz» (1571.hg) (1608.hgm) (ial.406) el Paco de (ial.100) «Manchosanze» (1602.hgm) (1608.hgm) «Manchosance» (ial.473) «Machosanz» (ial.048) (ial.054b) «Machosauce» su Paco de Errazarria (ial.147) (Ik.: Erra-

69. Op. cit. 406.

zarria) (T.K. 11777 C4) MARITOSANZ «Maritosanz» (ial.059) «Maritosan» (ial.102) (ik.Mantxosanz) MANTXAZELEGIA «Manchacelegia» (ial.512) MAETXU «Maechu» (ial.244)

MANZANAL, el: «Mançanal de Artecomendia» (1579.hg) (ik.: Artekomendia) «el Mançanal q llaman de salvador labayru» (1600.hgm) (ik.: Belabarsaisa).

MARTIABERROA, MARTIA BERROA, MATABERROA, MARTINLORROA, ZETEGIETA DE MARTIABERROA «Martiaberroa» (1563.hg) (1564.hg) (1566.hg) (1567.hg) (1568.hg) (1569.hg) (1592.mp) (ial.002) (ial.027) (ial.038) (ial.095) (ial.124) «Marta berroa» (1593.mp) Mataberroa (ial.190) Martinlorroa (1946.027) «Zetegieta de Martiaberroa» (ikus: Zetegieta) (T.K. 11767 B6)

MAZE BERROA, MAZEBERROA «Mace berroa» (1586.hg) «Maçeberroa» (1612.hgm)

MAZE, OSOBIETA edo MAZE «Maçe» la selba de (1566.hg) (1568.hg) «Mace» (ial.002) (ial.005) (ial.008) (ial.017) (ial.030) (ial.055) (ial.068) (ial.069) (ial.079) (ial.087) (ial.092) (ial.094) (ial.108) (ial.112) (ial.113) (ial.115) (ial.131) (ial.142) Campo de, en el Termino de (ial.011) el Barranco de (ial.077) el Camino a / para (ial.005) (ial.094) (ial.106b) (ial.113) el Paco de (ial.110) el Regacho de (ial.002) (ial.005) el Regacho de la Selba de (ial.131) el Riacho de (ial.034) el Rincon de (ial.009) (ial.017) (ial.024) (ial.062) (ial.080) (ial.081) (ial.110) (ial.128) el Sendero para el termino de (ial.088) (ial.089) el Termino de (ial.009) (ial.010) 9011) (ial.025) (ial.032) (ial.0420) (ial.044) (ial.061) (ial.062) (ial.088) (ial.089) (ial.107) la Borda de (1946.371) la Oya de (ial.418) la Rinconada de (ial.026) (ial.027) la Selba de (ial.078) la Selba Grande (ial.047) la Selva de (ial.036) la Senda para (ial.113) (ial.115) la Solana de (ial.026) (ial.147) «Osobieta o Mace» (ik: Osobieta) Sitio de Borda y Hera en la Solana de (ial.147) (T.K. 11851 E2). MAZELARRA, MUGAPIKATUA edo MAZELARRA «Macelarra» (ial.113) (T.K. 11851 D4) MAZEMUGAPIKATUA⁷⁰ «Macemugapicatu» (ial.382) MUGAPIKATUA, MUGAPIKATUA edo MAZELARRA «Mugapicatu» (ial.010) (ial.025) (ial.044) Mugapicatu o Macelarra (418) (T.K. 11851 D4).

70. Mazemugapikatu < Maze Muga Pikatu. AZKUE (1905): Pikatu: 1. [AN, BN-baig, L, S]. 4. [L-ain]. Piko: 3. [G-and]. 6. [AN-b, BNc, Lc, R, Sc]. Ik.: Mugapikatu.

MAZEIBARBURUA, MAZE IBARBURUA «Maçeybarburua» (1564.hg) «Maceybarburua» (1566.hg) (ial.172) «Maceibarburua» (ial.112) «Mace Ibarburua» (ial.234) (T.K. 11851 E3)

MAZEKOMURUA⁷¹, MAZEKO MURUA «Macecomurua» (1563.hg) (1567.hg) (1568.hg) (1582.hg) (ial.008) (ial.032) (ial.068) Bordalcon su Borda y Hera en (ial.036) (ial.043) Campo en (ial.036) Sendero o Camino de (ial.091) «Maçecomurua» (1564.hg) (1568.hg) «Mazecomurua» (ial.009) «Maceco murua» (1591.mp) «Macucomurua» (ial.191) «Maucomurua» (ial.191). MURUA «Murua» (ial.055).

MAZELU, MAZULU «Macelu» (1591.09.09.mp: «Iten en el termino llamado *macelu* dos Juntas de tierra... » 4. karp.). Borda y Hera en (ial.085) «Mazulu» (ial.371b) (T.K. 11768 D1)

MENDIGATXA⁷² «Mendigacha» (1566.10.10.hg: «...enel barrio llamado *mendigacha*... » 7. Contrato matrimonial dentre sancho gorrindo y margarita xauala su muger) la Cassa de (1568.hg) (1591.mp) el Barrio de (ial.145) (1946.010)

MENDIKOXANZ, MENDIKOSANZ, PACO DE BERRUETA «Mendicoxanz» (1568.06.10.hg: «... en el termino llamado *mendicoxanz* ottra pieça de dos Juntas con su bordeta... » 7. karpeta) «Mendicosanz» (ial.001) (ial.068) frente a Iceilucea, Hera en la Solana de Mendicosanz (ial.143) la Esquina de (ial.143) «Mendico Sanz o Paco de Berrueta» (ial.142) (ial.143) (T.K. 11777 B7)

MINTXATE «Minchate» (1563.hg) (1564.hg) (1567.hg) (1568.hg) (1591.mp) (1592.mp) (1593.mp) (ial.006) (ial.008) (ial.030) (ial.038) (ial.057) (ial.099) (ial.120) (ial.126) (ial.149) el Llano de (ial.120) el Regacho del Rincon de (ial.013) el Termino de (ial.001) (ial.074) (ial.122) la Heredad del Paco de (ial.100) el Baño de Minchate (ial.120) (ial.122) el Baño (ial.022) (ial.122) (ial.134) el Molino de Minchate (ial.047) el Molino (ial.008) (ial.021) (ial.043) (ial.054b) (ial.067) (ial.070) (ial.072) (ial.074) (ial.084) (ial.091) (ial.145b) Camino Real al Molino (ial.021) (ik.: Molino) el Paco de Minchate (ial.013) (ial.100) (ial.120) (ial.122) (ial.149) el Rincon de Minchate (ial.013) (ial.100) el Rio de Minchate (ial.076) la Llana de Minchate (ial.120) (ial.134) la Solana de Minchate (ial.122) las Ate-

71. Mazekomurua < Mazeko Murua. cfr. MITXELENA (1973.3) 460. «Macecomiraca» (ial.179) Akatsa dela dirudi.

72. Abizena bezala ere: 1564.06.04: «Testamento de Sancho mendigacha bezino deysaua».

as de Minchate (ial.420) «las Ateas» (ial.059) junto al Molino (1564.hg) Borda Minchate (1946.386) (ik.: Mintxate Urria; ik.: Mintxate Atarteia) (T.K. 11767 B4).

MINTXATE ATARTEA «Minchate Atarteia» (1578.hg) «las Ateas de Mintxate» (ial.420) (T.K. 11767 D2)

MINTXATE URRIA, MINTXATEURRIA, MINTXATURRIA, MINTXATE URRIA LEXARALORRA «Minchate Urria» (1567.hg) (1584.hg) (1593.mp) el Paco de (ial.015) la Solana de (ial.015) «Minchateurria» (ial.006) (ial.008) (ial.013) (ial.030) (ial.038) (ial.048) (ial.057) (ial.058b) (ial.096) (ial.097) (ial.099) (ial.135b) el Camino para (ial.013) (ial.120) el Rincon de (ial.013) la Solana de (ial.203) un Bortal con su Borda y Hera en (ial.008) (ial.038) «MinchaTurria» (1612) «Minchaturria» (1615.hgm) «Minchaturria» (ial.030) (ial.096) (ial.134) «Minchate Urria llamado Lexaralorra» (1617.hgm) «Larraburua Mintxate» (ik.: Larraburua) (T.K. 11757 D6).

MOLINO, el: MOLINO de SANZO, MOLINO de ERRATXU, MOLINO de SANTXO, MOLINO de MINTXATE, MINTXATE JUNTO AL MOLINO: «el Molino de Sanso» (1563.hg) «Minchate junto al molino» (1564.hg) «el molino de Errachu» (1568.hg) «el Molino llamado de Errachu» (1569.hg) «el Molino de Sancho» (1573.hgm) de Junto a los Batanes (1598.hgm) «el Molino biejo q llamã de errachu» (1600.hgm) «el Molino de Arriua» (1605.hgm) «Molinos y Vatanes de la Villa» (1605.hgm) «el Molino de Minchate» (ial.047) «el Molino» (ik. Mintxate) (T.K. 11777 C4)

MUGA EDERRA, MUGAEDERRA «Muga ederra» (1585.hg) «Mugaederra» (1585.hg)

MURURDUKOTX, MURURDIKOTX, MURDUKOTX, MURDOKUOETXEA⁷³ «Mururducoch» (1583.hg) «Mururducoch» (1587.hg) «Murducoch» cabo / cavo de esta Villa (ial.008) (ial.010) (ial.044) (ial.070) (ial.076) (ial.086) Cabo de la Villa (ial.011) Campo en (ial.008) (ial.011) (ial.044) (ial.070) el Parage llamado (ial.011) «Mur do quoechea» (1577.hg).

OARMURUA «Oarmurua» (1577.hg) Murua (ial.055)

73. Aezkoako Hiriberrin emandako agiri batean «Mur do quoechea» (1577.hg-ren paperen artean) NAFARROAKO GOBERNUAK (1994) proposatzen duena: «Burdukotx» (?) tradizio idatziaren aurka doa.

ODIETA «Hodieta» (1569.hg)

OLAZEBERDEA, OLAZE BERDEA «Olaçeberdea» (1568.hg) «Olace berdea» (1591.mp) «Olaceberdea» (ial.034) (ial.035) (ial.054b) (ial.058b) (ial.059) (ial.089) (ial.091) (ial.099) (ial.101) (ial.103) (ial.117) el Camino a (ial.139) el Regacho de (ial.182) el Termino de (ial.042) la Esquina de (ial.130) un Bortal con su (sitio de) Borda y Hera (ial.042) (ial.064) «Olaceverdea» (ial.466) (T.K. 11767 A7)

OLZIBIETA, ONZUBIETA, ONZIBIETA⁷⁴ «Holçibieta» (1575.hg) «Olcibieta» (1589.hg) «Olcibieta» (1614.hgm) «Onçubieta» (1599.hgm) (1614.hgm) «Onçibieta» (1615.hgm) «Oncibieta» (ial.048) (ial.079) (ial.094) (ial.108) (ial.136) (ial.138) (ial.139) (ial.147) Bordales en union con dos Bordas en (ial.036) Campo en (ial.131) el Paco de (ial.132) el Rincon de (ial.132) el Termino de (ial.132) la Solana de (ial.103) (ial.132) «Oncivieta» (ial.218) «Onzibieta» (1946.399) (T.K. 11768 A2)

ORAKUA «Oraqua» la Cruz de (1578.hg)

ORIERRIAGASARGUA, ORRIEERIAGUA «Orierriasargua» (1601.hgm) «Orrieeriagua» (1601.hgm)

ORNATUA «Hornattua» (1568.09.19.hg: «... la azienda que tiene de la cassa de *hornattua*...» 7. karp.) «Hornatua» (1572.hg) la Landa de (1583.hg) «Ornatua» (1579.hg) (1616.hgm) la Torre de (1579.hg) (1617.hgm) Huerto en el Parage llamado (ial.133b) (T.K. 11777 D3).

OSARASTETA⁷⁵, OSASARRASTETA, OSASARASTETA «Ossarasteta» (1604.hgm) las Peñas de (1604.hgm) «Ossasarrasteta» (1604.hgm) Osasarasteta (ial.055).

OSINDUNDUA, OSINUNDUA, OSINONDOA, OSINUNDOA «Osindundua» la Puente de (1568.04.05.hg: «Los alle-Jurados Dellugar deysaua Dizen que aquien quisiere tomar la obra de la puente llamada de *osindundua* siendo buen oficial que lo pueda o sepa azer bien Echa la daran con las condiciones y capitulas siguientes... ») «Osinundua» (ial.010) «Osinondoa» (ial.015) «Osinundoa» (ial.400) (T.K. 11768 E6).

74. Onzibieta < On -zibi -eta: «Atadero de Onzibieta» Burgiko Eusebio Tolosanak esan zidanez leku honi «Atadero» deitzen zaio; bertan, almadiak lotzen baitziren. Ibaiak, alde honetan, sakonera eta zabalera aproposak ditu lan honi ekiteko.

75. AZKUE (1905): Sarats.

OSINUGALTEA, OSIN UGALTEA, USUNUKALTEA, USUNAGALTEA, OSUNUKALTEA «Osinugaltea» (1565.07.15.hg: «... situada Junto al dho lugar y debaxo la hermita de San Julian afrontada de la huna parte con pieca de blasco / camarguilea y de la ottra parte con senda que ba del dho lugar para *osinugaltea* y de la tercera parte con yermos...») «Osin Ugaltea» (1600.hgm) (1605.hgm) «Usunucaltea» (ial.019) (ial.076) (ial.094) (ial.099) (ial.126) Cabo de esta Villa (ial.009) (ial.025) Campo en (ial.009) Huerto en (el Paraje llamado) (ial.016b) (ial.025) «Usunagaltea» la Corona de (ial.358b) «Osunucaltea» (ial.439).⁷⁶

OSOBIETA⁷⁷, OSOBIETA edo MAZE: «Osobieta» (1564.hg) (1565.hg) (ial.020) (ial.042) (ial.053) (ial.107) (ial.140) Campo en (ial.002) el Carasol de (ial.017) (ial.024) el Paco de (ial.081) el Rincon de (ial.020) (ial.487) (ial.081) el Solano de (ial.487) la Rinconada de (ial.399b) la Selba de (ial.190) la Solana de (ial.103) (ial.132) (ial.173) «Osobieta o Mace» (ial.399b) el Carasol de (ial.017) el Paco de (ial.081) el Rincon de (ial.020) el Solano de (ial.487) la Rinconada de (ial.399) la Selba de (ial.190) la Solana de (ial.103) (T.K. 11861 A1).⁷⁸

PISTABURUA «Pistaburua» (1591.mp)

PUTXUKOERREKA, PUTXUKO ERREKA «Puchucorreca» (1565.hg) (1568.hg) (ial.154) «Puchuco erreca» cabo layglesia de nra s^a deydoya (1586.hg) (T.K. 11777 D2)

RAKO «la benta de Raco» (1581.hg) (T.K. 11748 B6)

RAYA, RAYA DE FRANCIA, la: «Laraya del Rey.o de nauarra y francia» (1598.hgm) «la Raya de francia» (1622.hgm).⁷⁹

RETOLA, ERRETOLA, ERRETOLA LA BIEJA, IZEIORDOKI edo RETOLA «Rétola» (1567.hg) (ial.053) el Ba-

76. Erronkarieraz ematen den asimilaketa bokaliko ezagunari buruz (i-u>u-u) cfr. MITXELENA (1961)79. orr. Kasu honetan asimilazio partziala da, aurreko bokala ez baita itxi. Dena dela, asimilazioaz gain beste aldaketa bat gertatzen da: kontsonante belarearen ahoskabetzea.

77. Osobieta < Otso -ibi -eta. Cfr. MITXELENA (1973.3) 511. zbk. «Ochay-bia».

78. «Orobieta» el Paco de (ial.229), akatsa da.

79. Kasu honetan «muga» hitzaren esanahiarekin; halere, beste homonimo batzuk aurkitzen dira agian esanahi berberarekin (Antsoko eta Biarnoko mugan: LARRAILLE mendiaren kasua), edo beste ezberdin batekin (Antson: RAYA DE ALANO -luebaki luzea-; edo Aretten: ARALHO -lekuizena izateaz aparte, LONNÉ-PEYRET jaunak adierazi bezala, gaskoineraz: «subazterreko egurki handia»-).

rranco de (ial.078) la Esquina de (ial.107) la Solana de (ial.140) «Iceyordoqui o Retola» (ikus: Izeiordoki) Erretola (1600.hgm) Erreto-la la bieja (1600.hgm) (T.K. 11768 D7).⁸⁰

RETOLAZE «Retolaze» (1563.hg) (T.K. 11768 D7).

SAGARTOIETA «Sagartoyeta» (1573.hg) (ik. Borna Sagastoieta).

SAISA «Saysa» (1567.hg) (1569.hg) (ial.049) «Saisa» el Camino a (ial.039) Huerto en el Parage llamado (ial.049b) Elkartuetan oso emankorra: SAISEDERRA⁸¹, SEISEDERRA «Saisederra» (ial.078) (ial.135b) (ial.143) el Bedado de (ial.094) el Vedado de (ial.035) Pieza en (ial.005) «Seisederra» (ial.179) (T.K.11776 C6)SAISONDARRA⁸², SAISONDARREA «Saisondarra» (ial.248) «Saisondarrea» (ial.256b) SAISANDIA⁸³ «Saysandia» (ial.061) (T.K. 11777 B1)

SAISBARONDOA⁸⁴, SAISBARRONDOA «Saysbarondoa» (1568.hg) «Saysbarrondoa» (1580.hg)

SAKULO, SAKULOA «Saculo» (1567.hg) (1568.hg) (1591.mp) (ial.011) (ial.017) (ial.024) (ial.040) (ial.051) (ial.068) (ial.089) (ial.092) (ial.105) (ial.112) (ial.121) (ial.129) «Borda Saculo» (1946.373) «Saculoa» el Campo de (ial.087) (T.K. 11748 E7)

SAKULOSAISA, SAKULOSEISA, KUNBUZILOA edo SAKULOSAISA⁸⁵ «Saculosaysa» (ial.057) (ial.136) (ial.139) Hera y Sitio de Borda en (ial.137) la Solana de (ial.133) «Saculosaisa» (ial.170) «Saculoseisa» el Termino de (ial.148) «Cumbuciloa o Saculosaysa» (ikus: Kunbuziloa) (T.K. 11748 E2)

SALERAS⁸⁶ «las Saleras» el Rincon de (1598.hgm) «las Saleras» (1615.hgm).

SAN JULIAN⁸⁷, SAN JULIAN ALTEA, SAN JULIAN PEA, SANJULIANPEA «San Julian» la Ermita de (1565.hg)

80. MITXELENA (1973) 220. orr.

81. Saisederra < Saisa -ederra)

82. Saisondarra < Saisa -ondarr(e)a.

83. Saisandia < Saisa -andia

84. Saisbarrondoa < Saisa -ibar -ondoa.

85. Elkartetaren bigarren osagaian ere: Sakulosaisa < Saculo -saisa.

86. (ial.)-en izen arrunta bezala maiz dokumentatua.

87. Hagiotoponimoak arruntak dira Erronkari osoan (San Julian altea, Señor Sant Ciprian, Santa María de Arraco, Sanzolo, e.a.). Hagiotoponimo erromantze hauei loturik beste zenbait euskaldun agertzen zaizkigu: DONOJORO, DONE-

(1568.hg) (ial.008) (1946.006) «San Julian altea» Cavo de esta Villa (ial.004) «Sanjulian-pea» (ial.067) «Sanjulianpea» (ial.067) «la Ermita» (ial.004)

SANSO «el molino de Sanso» (1563.hg) SANSON ERROTALTEA, SANSONERROTALTEA «Sanson Errotalte» (ial.188b) «Sansonerrotalte» (ial.439b) Cavo de esta Villa (ial.072) «Sansolerrotalte» (ial.439b) «Sansonrotalte» (ial.466) SANTXO «el molino de Sancho» (1573.hgm)

SANT CIPRIAN, SEÑOR SANT CIPRIAN «el cimiterio de Sant Ciprian» (1564.hg) (1581.hg) «la ygla. parrochial del Señor San Ciprian» (1564.hg) «la ygla. parrochial de Señor Sant Ciprian» (1565.hg).

SANZOL⁸⁸, SANZOLO «Sançol» (1599.hgm) (1612.hgm) «Sanzol» (ial.030) el Paco de (ial.051) el Termino de (ial.054b) «Sanzolo» el Paco de (ial.270) el Termino de (ial.050) la Esquina Alta de (ial.050)(T.K. 11767 A4)

SORONDOA, SORONDOA DE BELAGUA, BELAGUA SORONDOA, BELABARZE SORONDOA «Sorondoa» (1578.hg) (ial.016b) (ial.017) (ial.024) (ial.026) (ial.034) (ial.076) (ial.113) (ial.137) el Termino de (ial.030) (ial.031) «Belagua en la Solana de Sorondoa» (1584.hg) «Sorondoa de Belagua» (ial.027) «Belagua Sorondoa» (ikus: Belagua) «Belabarce Sorondoa» (ikus: Belabarce).

SURGIZEA⁸⁹, SURGIZIA, ZURGISEA «Surguicea» la endrecera de (1585.hg) (ial.232) «Surguicea» el Pico Baxo de (1616.hgm) «Surguicea» (1616.hgm) «Curguisea» (1616.hgm)

TEJERIA⁹⁰, TEJERIA BIEJA, la: «la Tegeria» (1581.hg) «la Tejeria» (1591.mp) «la Tejeria bieja» (1608.hgm)(T.K. 11777 B4).

TORROBRUETA⁹¹, TORREBRUETA, TORROBURUETA, TORRO BURUETA, TORREBURIETA⁹², TORREBU-

JORO (Izaba; «Sanzolo»-rekin zerikusi zuzena izan dezakeen aldaera, DONO JULIO, DONEJULIO... (Burgi) DONABURUA (Garde), DONAMARIA ALTEA (Erronkari), DONAARRARTEA (Urzainki).

88. SALABERRI⁸⁸ (1994), bere tesian, Galipentzuko adibide bat emanez, topónimo honek erdarazko «San Zoilo» formarekin duen erlazioa garbi uzten du: «Portillo de San Zoilo» eta «Sanzolportillua».

89. Ikertzekoa da ZURIZA toponimoaren sorrera; badakigu SORIZA dela (-ial.)-en dokumentatzen den aldaera. Baina, ZURIZA aldaera bera erlazionaturik egon liteke «Curguisea» moduko aldaera zahar batekin.

90. (ial.)-en maiz dokumentatua.

91. Torrobrueta < Torre -burueta.

92. Torreburietta < Torre -burueta).

RUA, TORROBIETA, TORREBIETA «Torrobrueta», la endrecera (1568.hg) «Torrebrueta» (1589.hgm) «Torroburueta» (1598.hgm) (1612.hgm) «Torro burueta» (1598.hgm) «Torreburietta» Cavo de esta Villa (ial.039) «Torreburua» (ial.211) «Torrobieta» el Camino de (ial.257) «Torrebieta» (ial.291)

TXORIMILO «Chorimilo» (1591.mp) (ial.004) (ial.061) (ial.125) el Bedado de (ial.118) el Camino para (ial.197) el Vedado de (ial.137) el Vedado de (ial.209) la Corsera de (ial.107b) la Corsera del Bedado de (ial.287b) (T.K. 11776 B6)

URKIDOI «Urquidoy» (1598.hgm)

URREIDOKIGUA, URRIDOKIGUA «Urreydoquigua» (1584.hg) Belagua en la parte llamada (1587.hg) «Belagoa Urridokigua, Belagua Urreidokigua» (ik. Belagoa, Belagua)

URRISKO «Urriscoa» la endrecera llamada (1567.hg) URRUSKUETA «Urruscueta» (ial.039) (ial.049b) Calleja(s) a/para (ial.035b) (ial.039) Callejuela o Subida a (ial.027) el Camino de (ial.013) Huerto en el Parage que llaman (ial.048) (ial.053) el Sendero de (ial.027)

URRUTIKO OIHANA «Vrrutico ojana» la Selva de (1600.hgm)

URSAISA «Ursaysa» (1584.hg) (1608.hgm) (1615.hgm) (1621.hgm) (1624.hgm)

UTURBURUA⁹³, UTURRUBURUA, OTURBURUA: «Uturburua» (1567.hg) (1668.hg) (1699.hgm) (ial.055) (ial.061) (ial.076) (ial.103) (ial.106b) (ial.124) (ial.140) el Paco de (ial.107) «Utrrburua» (1568.hg) «Huturburua» (1598.hgm) «Uturbu.a» (1614.hgm) «Utrruburua» (1568.hg) «Utrruburua» (ial.054) la Loma de (ial.053) «Borda «Oturburúa»» (1946.025) ITURBURUA «Iturburua» (ial.124) (ial.140) (T.K. 11768 C7).

UTURRARDAO, UTURRARDAU, UTURARDAO, UTUR ARDAU, UTURARDAU, ZALTUA edo UTURARDAU «Huturrardao» (1565.hg) «Huturrardau» (1567.hg) «Utrrardau» (ial.008) (ial.009) «Utrardao» (1578.hg) (1586.hg) «Utr Ardao» (1599.hgm) (1623.hgm) el Rigacho de (1599.hgm) «Utrardau» (1614.hgm) (1615.hgm) (1623.hgm) (1624.hgm) (ial.078) (ial.141) (ial.316) en su Rincon y Paco (ial.048) «Huturrardau»

93. [i-u/u-u] asimilaketa-fenomeno ezagunari buruz cfr. MITXELENA (1961)

73. eta ond. orr.

(1615.hgm) «Zaltua o Uturardau» (ikus: Zaltua) «Uturrandau» (ial.170) «Uturradau» (ial.210)(T.K. 11758 B6)

UTURXILOA⁹⁴ «Uturxiloa» (1572.hg) ITURROTX «Iturroch» (ial.343b)

ZABALBURUSTETA «Çabalburusteta» (1571.hg)

ZABALEKO ALORRA, ZABALEKOALORRA «Cabaleco alorra» (1564.hg) (1568.hg) «Çabaleco alorra» (1564.hg) (1568.hg) «Çabaleco alorra» (1564.hg) (T.K. 11777 D1)

ZALORDOKI, ZAL ORDOKI⁹⁵ «Çalhordoqui» (1568.hg) (1591.mp) «Çalordoqui» (1591.mp) (1593.mp) «Çal hordoqui» (1591.mp) «Zalordoqui» (ial.040) (ial.077) (ial.078) (ial.113) (ial.130b) (ial.141) un Bordal con su Borda y Hera en (ial.009) Borda Zalordoqui (1946.021)(T.K. 11758 C6)

ZALTUA⁹⁶, ZALTUA DE BELAGOASORONDOA, ZALTUA edo UTURARDAU, ZALTUA eta MUGA DE LA SELVA GRANDE. «Caltua» (1592.mp) «Çaltua» (1593.mp) «Çaltua de Belagoasorondoa» en el pacco (1622.hgm) «Zaltua» (ial.034) (ial.043) (ial.046) (ial.078) (ial.091) (ial.092) (ial.126) (ial.140) el Termino de (ial.047) Hera en (ial.006) (ial.048) la Esquina de (ial.141) Salera de (ikus: Salera de Zaltua) «Zaltua o Uturardau» (ial.141) «Zaltua y Muga de la Selva» (ial.115b) «Zaltua y Muga de la Selva Grande» (ial.115b) (T.K. 11748 E6).

ZEARTXENTEA⁹⁷, ZARETXENTEA, ZEARETXENTEA, IZARJENTEA⁹⁸ «Cearchentea» (1566.hg) «Çearchentea» (1571.hg) (1621.hgm) las Artigas de (1600.hgm) «Carechentea» (1597.hgm) «Çearechen.a» (1598.hgm) (1614.hgm) (1615.hgm) «Çearechentea» (1602.hgm) (1606.hgm) (1622.hgm) «Cearechen.a» (1606.hgm) (1615.hgm) «Cearechn.a» (1614.hgm) «Cear echen.a» (1615.hgm) «Çear/echen.a» (1615.hgm) «Izargentea» el Barrio de (ial.058) (ial.064) (ial.080b) (ial.107b) (ial.119) Huerto en el Barrio de (ial.044) «Izarjentea» el Barrio de (ial.067) (ial.072) (ial.086) (ial.088) (ial.096) (ial.101) (ial.103) (ial.106b) (ial.110) (ial.123)

94. Urtuxilola < Utur -xiloa (ziloa).

95. «-ordoki» osagaiarekin ere cfr. «Izeiordoki».

96. Zaltua < Saltu-. Ezaguna denez, latinetik eratorritako toponimoa. AZKUE (1905) Zaltu [R-bid].

97. Zeartxentea < Zear -etxentea.

98. Izarjentea < Ziar -xentea < Zear -etxentea

(ial.124) (ial.127b) (ial.135b) (ial.143b) (ial.145b) (1946.007) Huerto en el Barrio de (ial.131) «Yzarjentea» el Barrio de (ial.139) «Yzargentia» (1946.008) «Yzargentia»⁹⁹ (1946.009).

ZERROTABURUA¹⁰⁰ «Çerrotaburua» (1571.hg) (T.K. 11777 D6)

ZETEGIETA, ZETE GIETA, ZETIGIETA, ZETAGIETA, ZETEIETA, ZETEGIETA DE MARTIABERROA «Cetegieta» (1563.hg) (1567.hg) (1568.hg) (1591.hg) (ial.102) la Solana de (ial.184) «Çetegieta» (1567.hg) (1568.hg) llamado el mançanal (1621.hgm) «Cete guieta» (1568.hg) «Ceteguie.a» (1616.hgm) «Zetegieta» (ial.004) (ial.059) (ial.091) (ial.096) (ial.104) (ial.112) (ial.124) (ial.126) (ial.127b) (ial.128) (ial.131) (ial.139) (ial.150) el Camino para (ial.015) el Camino Real para (ial.010) el Termino de (ial.015) un Bordal con su Borda y Hera en (ial.072) «Cetigieta» (ial.1592.mp) la Borda de (1946.012) «Cetagieta» (ial.439b) «Borda Ceteyeta»¹⁰¹ (1946.374) «Zetegieta de Martiaberroa» (1946.294) (T.K. 11767 C5)

ZETIGIA, ZETEGIA «Cetiguia» (1593.mp) «Çeteguia» (1622.hgm) (T.K. 11767 C5)

ZIBIBURUA «Jorgerena Çibiburua» (1593.04.07.mp: «Iten en la parte llamada encima lapuente llamada *Jorgerena çibiburua* dos Juntas afron.das con yerrmos.») (T.K. 11777 D4)

ZIBIRIA¹⁰² «Cibiria» (1591.10.20.mp: «... Iten una pieca de tierra de dos robos de sembradura pocomas/o/menos en el ter.no llamado *cibiria* media Junta de tierra, afro.da con camino real y de la otra con el Rio y con pieca de p.o petroch...») «Çibiria» (1616.hgm) «Cibria» (ial.290) «Zibria» (ial.323b) (T.K. 11777 D4).

99. 1946. katastroak toponimoa desitxuratua dakar: bi aldaera ematen ditu; batean, diptongoa ixten du; bestean, aldaketa hau jasotzeaz gain, horzkaria ozentzen du, Erronkarieraren betiko joeraren aurka joaz.

100. Halaber, ZERROTALTEA «cerrotalte» (1601.hgm).

101. Kasua, aipagarria da: gaur egungo aldaera baten aurrean gaude, 1945.eko katastroan bakarrik dokumentatua («Borda Ceteyeta» 374). Honek erakusten digu, «Izargentia» toponimoaren kasuan ikusten genuen bezala, toponimoen eten-gabeko itxuraldatze hori nola ez da inoiz eten eta nola prozesu hori bizirik dago gaur egun, eta ez da sekulan ere geldituko. Aldaera honetan belare leherkaria ondoko jod baten eraginagatik artikulazio puntua aurreratu eta sabaikari bilakatu da: [/gj/ > /y/].

102. Zibiria < Zibi -iria. Ikus. IBRIA. Cfr. AZKUE (1905) Zibi: 2.[R-bid-iz]

Aipaturiko artikulua eta liburua

- ARTOLA, K. (1977) «Erronkariko uskararen azken hatsak eino're», *Fontes Linguae Vasconum* 25: 75-108.
- AZKUE, R. M. (1905-1906) *Diccionario Vasco-Español-Francés*, Bilbo. 2ª ed. Euskaltzaindia, 1984.
- IBARRA MURILLO, O. (1991) "Mezkirizko Toponimiaz". *Fontes Linguae Vasconum* 58: 301-357.
- IDOATE, F. (1977) *La Comunidad del Valle de Roncal*, Iruñea: Nafarroako Foru Aldundia.
- IDOATE, F. (1978) *La brujería en Navarra y sus documentos*, Iruñea: Nafarroako Foru Aldundia.
- LONNE-PEYRET, J.M. (1989) *Arette, Un pionnier raconte...*, Arette: Egileak argitaratua.
- LOPEZ-MUGARTZA, J.K. (1993) «Izabako lekuizenak», *Fontes Linguae Vasconum* 63: 273-324.
- MITXELENA, K. (1961) *Fonética Histórica Vasca*, Donostia. Excma. Diputación Provincial de Gipuzkoa. (2ª ed. 1977. 3ª ed. 1983).
- MITXELENA, K. (1973.3) *Apellidos Vascos*, Donostia: Txertoa.
- NAFARROAKO GOBERNUA (1994) *Nafarroako Toponimia eta Mapagintza - Erronkari Ibarra*, Iruñea: Castuera.
- SALABERRI ZARATIEGI, P. (1990) «Izen geografikoen inguruan», *Fontes Linguae Vasconum* 55: 65-71.
- SALABERRI ZARATIEGI, P. (1991) "Do.i Atzizkiaren ondorengoak Nafarroan". *Fontes Linguae Vasconum* 57: 33-53.
- SALABERRI ZARATIEGI, P. (1994) *Eslaba aldeko euskararen azterketa toponimiaren bidez*, Bilbo: Euskaltzaindia.

*Nafarroako zenbait izengoitire ingurua**Patxi Salaberri Zaratie*

Hemen aurkezten dugun lantxo hau Nafarroako notari-pr tokolo artxibategian (PR) emandako makina bat orduren fruitu e emaitza da. Esan beharra dut, dena den, ordu horiek guztiak em tearen arrazoia ez zela izan zuzenean izengoitiak biltzea, haue nik aztertu ditudan notaritzetan behintzat, aleka azaltzen baitira beti, gaur bat eta hurrengo astean, agian, beste bat.

Tarteka agertzen zaizkigun izengoiti horiek, hala ere, artxibategian lanean hasi nintzen aurreneko momentutik joan nintzen bilduz, harbitxiak izango balira bezala, nahiz gero, *a posteriori*, harrelako garrantzi izugarririk ez diedan aitortzen ahal. Garrantzi izugarririk ez, baina bai, ordea, garrantzia, euskararen aspaldiko jokamoldearen berri ematen digutelako lehenik, hots, neurri bat an euskaldunok elkar izendatzeko ibiltzen genituen bideak argaztzen dizkigutelako, tartean hainbat pertsona-izen ere azaltzen zaizkigularik. Cf., esaterako, Maria-ren txikigarriak diren Mariki (Marikin seme < Marikiren seme) eta Maritxo, Juan-enak diren Juantxe -deitura bilakatua egun- eta Juangi, eta Ferrando eta Martin-en txikigarri edo hipokoristikoa diren Txerran eta Txatiko. Gainera, kasuren batean harritzeko aukera ere izan dugun aurkitzen dugun hipokoristikoa, oker ez bagaude, guk uste genuen izenari ez, baizik beste bati dagokiolako: cf. Joseph-en -ez Lopez-ren- hipokoristikoa dirudien Txope edo Txopiko¹ (ikus beheitiko go).

Bestalde, behin edo beste, hitzen baten datatzea aurreratzeko bide ematen digute. Hau da, konparaziorako, HLEH-ren e

1. Hau ez da inola ere segurua, gerta baitaiteke Josep izan arren sortu den e bizi den etxeak Txoperena izena izatea (< Txope + -rena, Txope Lopez-ren hipokoristikoa delarik). Cf., esaterako, Juanes de Azpiroz dicho Txerran, Azpitzen.